

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugo-
slaviji 80 Din, za
inozemstvo 100 D

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
1 stolp, peti-vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglasi
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen pondelka in
dneva po prezniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo - Uredništva
telefon št. 2050, upravljalstva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za Inserate, Sarajev št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Univ. prof. dr. Metod Dolenc:

Nov univerzitetni zakon na vidiku

(Iz razgovora našega urednika)

Prišli ste iz Belgrada, kjer ste sodelovali v komisiji za nov univerzitetni zakon. Kako je prišlo do zadnjega osnutka?

To je precej dolga storia, ki se plete že od januarja 1921. Takrat je sklical minister prosvete Pribičević od vsake univerze po pet delegatov. Zborovali smo trikrat, vsakokrat nekako po 7 dni. Izdelani osnutki bi morali biti izdani še pred sprejetjem ustave, in sicer kot uredba, ki bi zdrnila po ustavi v kompleks najkrajšim potom ustanovljenih »tako zvanih zakonov«. Pojavil pa se je odpor za kulislami in uredbe ni bilo, ampak še po ustavi smo prirejali osnutke za občo uredbo in za fakultetske uredbe. Vse skupaj pa je obležalo v ministrstvu prosvete... Še le minister prosvete Trifunović se je spomnil začetkom 1924 tega osnutka in ga dal ponovno pregledati po »ožji komisiji«. Zopet je nastala dolga pavza. Minister prosvete Radič skliče za božič 1925 širšo komisijo, ki osnutke ynovič pregleda in popravi. Ta minister je povzročil tudi razširjenje veljavnosti belgrajskega univerzitetnega zakona na Zagreb ter je priklopil zagrebški univerzi še veterinarsko visoko šolo kot posebno fakulteto, komercialno visoko šolo istotam pa je dvignil na višino fakultete. Ko pride spet minister prosvete Trifunović na krnilo, obrne se koncem 1926 na univerzo v Belgradu, da naj mu izdela ona a. l. ovo nov osnutek. To se je zgodilo, a jeseni 1927 je sklical minister prosvete Kumandu »malo komisijo« samih pravnikov, ki naj bi pregledala ta zadnje navedeni načrt, obenem pa pripravila pota za »redukcijo fakultet«. Komisija je slednjo nalogo odklonila, nastal je zoper nakano redukcij hud odpor, tako da se je imenovani minister odločil, da skliče glede vprašanja redukcije fakultet novo komisijo, sestavljeno iz devet univerzitetnih profesorjev, od katerih naj vsaka univerza sama izbere po tri. Ta komisija ni priporočala redukcij, ampak jih je odklonila kot nemogoče in neumestne. Nasvetovala pa je notranjo revizijo univerz samih v svrhu najskrajnejše štednje in pa uvedbo nekih novih prispevkov, ki bi se pobirali od slušateljev le univerzam v prid. Minister prosvete Grol je tudi ugodil želji iste komisije, da se pregleda načrt univerzitetnega zakona iz novembra 1927 na novo. To se je zgodilo v dneh 15., 16. in 17. marca. Vsi sklepi so bili soglasni. Seveda, brez kompromisov ni šlo...

Kako zamišlja načrt sestav univerz?

V načelu: Ostane vse, kakor se je doslej organsko razvilo! Univerze stoje pod neposrednim nadzorstvom ministra prosvete in se vzdržujejo z državnim budžetom, imajo pa lahko zavode, katedre, celo fakultete, ki se osnujejo in vzdržujejo iz ustanov. Take ustanove napravijo lahko privatniki, pa tudi — to smo izvajevali Slovenci — samoupravna telesa, tako n. pr. občastna skupščina... Belgrajčani so nam pravili, da postane njihova univerza, ker je dobila svoj študentski dom s kraljevim darilom in ko bo realizirano volilo bivše kraljice Natalije — ena izmed najbogatejših univerz v Evropi. Ljubljanska univerza pa ostane pač še prav dolgo ena izmed najrevnejših univerz v Evropi. Tu bo morda celo treba, da ji priskoči kdaj kakšno »samoupravno telo« na pomoč...

Glede števila fakultet bi omenil sledeče momente: Belgrajska univerza ima in naj obdrži šest, zagrebška sedem, ljubljanska pa pet fakultet, a od slednjih ostane medicinska, kakor doslej, okrnjena na prve štiri semestre; toda le začasno! V glavnem tekstu zakona je Ljubljani zagotovljena popolna medicinska fakulteta, le v prehodnih določbah je njen obseg omejen, pač dotlej, ko nastane potreba in možnost izgraditve popolne medicinske fakultete tudi v Ljubljani. Glede belgrajske univerze je bila sprožena misel, da bi kot najvišji prosvetni institut prestolnice ne smela šteti manj fakultet nego jih ima Zagreb. Na drugi strani se je tudi poudarjalo, da ne kaže spravljati preveč fakultet pod isti klobuk, ker postajajo neki organi univerz preveliki in zato neokretna telesa; n. pr. zbor vseh rednih profesorjev v Zagrebu šteje že malone sto glav. Zato naj bi se veterina v Zagrebu izločila iz univerze. Ali komisija se je odločila za status praesens. Da dobi Belgrad v doglednem času itak po stvarnih potrebah diktirano veterino, leži na dlan. Oddružitve veterine v Zagrebu od ostale univerze pa bi

Vlada pripravlja delo parlamenta po sprejetju proračuna

r Belgrad, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Predsednik demokratskega kluba Ljuba Davidović je bil danes sprejet od kralja v dolgo avdienco. Tej avdienci se ponekod pripisuje velik političen značaj. Kljub temu, da Ljuba Davidović ni hotel dati nobene izjave, se misli, da je bila ta avdienca v zvezi z današnjim političnim položajem in da je Ljuba Davidović pri tej priliki kot šef ene izmed koaliranih strank podal svoje mnenje o današnjem položaju in na ta način naglasil, da vlada lahko nemoteno nadaljuje s svojim delom na izvajanju svojega programa, ki je velik, in za katerega izpeljavo in izvršitev je potrebna daljša perioda dela.

Vsi politični krogi so prepričani, da je g. Davidović pri tej priliki nastopil v prilog sedanjega položaja in da je razbil vse intrige, ki se se morda delale na njegov račun. Vsi politiki so mnenja, da je g. Davidović samo še bolj učvrstil položaj vlade, če je to sploh bilo potrebno.

Pred Davidovićem je bil sprejet v aydienco g. Vukičević, za njim pa zastopnik zunanega ministra g. dr. Ilija Šumenković. Sicer se v vseh krogih misli, da je položaj popolnoma normalen in se zelo malo ozira na razne kombinacije, ki so jih vedno poskušali v javnosti plasirati voditelji KDK. Skupščina dela v glavnem precej mirno brez velikih kravalov. Debat o finančnem zakonu poteka zelo mirno. Takoj po sprejetju proračuna pride na dnevni red posojilo. Nato pa prično z delom skupščinski odbori, da bo mogla skupščina čim več in čim bolj delati.

r Belgrad, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Danes dopoldne je fin. minister dr. Bogdan Marković imel daljšo konferenco s predsednikom vlade Veljo Vukičevićem in notranjim ministrom dr. A. Korošcem. Pri tej priliki so se razgovarjali o posojilu, kakor tudi o stabilizaciji dinarja. Kakor smo sredi poročali, se bosta obe zadevi obravnavali takoj po sprejetju proračuna.

Dr. Marinković okreval

r Belgrad, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Kakor se govori v demokratskih krogih, je pričakovati, da pride dr. Voja Marinković okrog 15. aprila v Belgrad. Stanje njegovega zdravja je zelo

pomenila v danem času precejšnje povišanje stroškov radi posebnega vodstva, nemožnosti skupnih institutov itd. z drugimi fakultetami. Zato naj ostane vse, kakor je.

Govora je bilo tudi o tem, da bo moralo slej ko prej tudi Sarajevo dobiti eno ali drugo fakulteto ali visoko šolo, ker je centrum velikosti in zaokroženega dela države. Že pred štirimi leti sem priporočal, da naj se subotička pravna fakulteta, ki takrat tam še ni bila tako globoko zasidrana, kot je danes, prenese v Sarajevo in združi s tamkajšnjo »šerijatsko-sudaško« šolo. Danes pa ta izhod ni več tako lehak; kajti šerijatski-sodniški šoli je usojeno le še kratko življenje. Ali nek izhod se bo moral najti...

Kakšna univerzitetna oblastva prinese novi zakon?

To lahko prav na kratko objasnim, če primerjam predlagano novo stanje s sedanjim na ljubljanski univerzi. Rektor se bo volil ne samo za eno, ampak za dve leti — radi potrebne kontinuitete poslovanja. (Belgrajska univerza voli rektorja že mnogo let na tri leta!) Zbor »veče« vseh rednih profesorjev ostane, postane pa v glavnem volivno telo, kajti ono ima nalogo, dajati univerzi rektorje in pa izbirati redne in izredne profesorje. Novo oblastvo bo »univerzitetni senat«, sestavljen iz rektorja, prorektorja, dekanov in prodekanov vseh fakultet; on bo hrbenica splošne univerzitetne politike. Uprava, to je rektor in vsi dekanji, postane zgolj ekonomska eksekutiva. Pri fakultetah ostanejo tako dekanji, voljeni na eno leto, kakor tudi fakultetski sveti pri svojih doslejšnjih funkcijah.

Kako se naj vrše imenovanja akademskih učiteljev?

Izbir rednih in izrednih profesorjev bo zelo oteženo. To je absolutno potrebno, da se dvigne prestiž univerz in samostojnih fakultet (Subotica, Skoplje) v vsej državi! Od fakultet izbrani in predlagani kandidati bodo podvrženi v plenumu rednih profesorjev »veče« še enkratni kritiki v formalnem, moralnem in strokovnem pogledu; ta zbor pa bo

ugodno. Zboljšuje se vsak dan, tako, da se bo lahko njegovo zdravljenje skrajšalo.

Pucelj tovariš proti prosveti v Sloveniji

r Belgrad, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Skupščina je danes nadaljevala z razpravo o finančnem zakonu. Proti običaju ni bilo danes v skupščini pred dnevnim redom nujnih predlogov. Prvi je govoril samostojni demokrat Nikola Radojevič, ki je zelo ostro govoril proti vladnim poslancem iz Vojvodine, češ, da so krivi neenakosti davkov, ker za to glasujejo. Posebno je kritiziral odredbe finančnega zakona in izjavil, da bo glasoval proti. Zelo ostro je govoril samostojni demokrat Juraj Petrovič, ki je mnenja, da je današnje stanje nezadovoljivo, in sicer tembolj radi tega, ker se proračun ne izdeluje ob sodelovanju vsega parlamenta. Zato je razumljivo, da ljudstvo ne bo verovalo, da se je tak proračun redno izglasoval, in bo, če se bo smatralo, da so bremena, ki jih določa ta proračun, previsoka, odreklo plačevanje. Današnji režim pomenja nered v naši državi. Malo senzacije je izzval govor Vase Ognjenoviča (demokrata), svoječasnega samostojnega demokrata, ki je v svojem govoru kritiziral proračun in izjavil, da bo glasoval proti.

Po njegovem govoru se je seja prekinila in se je nadaljevala popoldne. Prvi je govoril poslanec Pucelj. Predvsem je pohvalil goštilničarje, ki da so čebelice v državi in kokoši, ki neso jajca. Zato jim je treba znižati takse. Pritoževal se je, da nihče ne razume, kaj govori. Ker je napadel vojnega ministra, je prišlo do malega kravala, nakar je Pucelj v navzočnosti par radičevcev lahko dokončal svoja razlaganja. Za njim je govoril radičevce dr. Čajkanovac, ki se je predvsem omejil na kritiko tistega dela proračuna, ki govori o prosveti, ter je statistično dokazal, da se Slovenija v prosvetnem oziru preveč favorizira, češ, da pride preveč profesorjev in učiteljev na soodnosni del prebivalstva. Radičevce Jelavič je istotako kritiziral proračun in odredbe finančnega zakona. Nato se je seja zaključila in se bo vršila prihodnja jutri.

mogel sklepati le ob kvorumu dveh tretjin, a kandidat bo moral dobiti večino od vsega števila članov plenuma sploh. »Univerzitetni docent« se bodo predlagali le po fakultetskem svetu, ali prvo imenovanje pomeni samo začasno postavitev; po petih letih se podvržejo vnovični izvolitvi in še le po drugem imenovanju dobe stalnost; če drugi ne bi bili izvoljeni, dajo se ministru prosvete na razpolago. Nova kategorija bodo »privatni docent«, ki jih naj postavlja fakultetski svet sam; ti se pa bodo podvrgavali vsaka tri leta novemu izboru. Glede obojih docentov je vnovični izbor pač potreben, da se vidi, da li zaostajajo, ali vztrajajo pri svojem znanstvenem delu.

V ozki zvezi z vsemi temi problemi stoji vprašanje ustanovitve kateder. Nov zakon prepušča to za budžetiranje prevažno vprašanje fakultetskimi uredbam. Le-te naj določijo temeljno, neobhodno potrebno število kateder rednih in izrednih profesorjev; poznejša izpremembra tega števila sicer ne bo nemogoča, pač pa zelo otežkočena, kar veli že tekst bodočega univerzitetnega zakona samega. Morebiti utegne naše politike v tej zvezi zanimati, koliko rednih in izrednih profesorjev ter asistentov imajo na Češkoslovaškem, ki ima precej enako število ljudstva kakor naša država. Z naredbjo češkoslovaške vlade z dne 15. julija 1927 je bilo sistemiziranih 577 mest rednih in 160 mest izrednih profesorjev. »Univerzitetnih docentov« kot najnižje stopinje stalnih akademskih učiteljev tam ni, zato so pa sistemizirali 920 plačanih asistentov mest. Češka tehnika v Pragi šteje sama 202 asistenta in razen tega še 14 posebnih »znanstvenih uradnikov«. In pri nas?! Niti polovice ne dosežemo!

Kaj pride novega glede pravie in dolžnosti akademskih učiteljev?

Naša država, dasi oblagodarjena z naravnim bogastvom, plačuje svoje uradnike zelo slabo. O vzrokih nočem govoriti. Kar je prinesel uradniški zakon s svojo uredbo o razvrstitvi skupin, je danes, kot obče priznано, absolutno nezadostno. Kasacijski sodniki, držav-

ni svetniki, glavna kontrola i. dr., silijo ven iz doslejšnjega okvira razvrstitve po uradniški lestvici. Ali se more rednim univerzitetnim profesorjem, ki imajo dolžnosti, ne samo slušateljem predavati, ampak tudi delovati za napredek znanosti, očitati neskrupulnost, če zahtevajo, da bodo, vsaj ko imajo 25 službenih let, izenačeni po položaju in plači tistim, ravnokar navedenim uradnikom, ki so jim oni dali akademično-znanstveno višjo sposobnost za njihov poklic? Detalji bi vedli predalet. Glede ostalih dolžnosti, pa tudi glede kršitve dolžnosti naj veljajo predpisi uradniškega zakona, vendar mora biti pri zasledovanju disciplinskih pregreškov in prestopkov ves postopek urejen — po načelu univerzitetne avtonomije. Prva instanca bo senat petih rednih profesorjev, izbranih po izvestnih principih iz kroga domače univerze, drugo in zadnjo instanco pa tvori senat vseh treh rektorjev naših univerz.

Kakšne nove odredbe bodo ustanovljene glede slušateljstva?

V principu se ne izpremeni ničesar, samo da naj bo vse bolj strumno fiksirano, toda ponajveč šele v obči uredbi in v fakultetskih uredbah. Morda je omembe vredno, da bodo mogli učenci, ki dovrše pravoslovno bogoslovje z bogoslovskim izpitom zrelosti, postati redni slušatelji belgrajske bogoslovne fakultete, toda le po individualni odločitvi imenovane fakultete in pa brez pravice, da bi smeli poslej prestopiti kot redni slušatelji na kakšno drugo, kjerkolj se nahajajočo fakulteto. Ta izjemna določba ima izraziti namen, omogočiti dvigovanje znanstvenega nivoja pravoslavnih svečnikov. Zoper to pač ne more nihče ugovarjati.

Da se namerava uvesti neka nova pristojbina za vzdrževanje knjižnic, zavodov itd., pomeni le za Ljubljano nekaj novega. Belgrad in Zagreb sta to storila že via facti.

Ali je kaj pripomniti glede splošne univerzitetne politike?

O — da, mnogo, pa hočem biti kratek! V prvih treh, štirih letih so komisije sledile smernicam, da naj se na vseh univerzah vse kar najbolj uniformira in centralizira. Član prve komisije prof. St. Stanojevič (Belgrad) je pisal v »Politiki«, št. 4617, z dne 1. marca 1921 takole: »Mi nečemo više imati tri, nego samo jedan jedini najvišji prosvetni zavod, čijih će pet delova, u Zagrebu, Ljubljani, Subotici, Skoplju i Beogradu, biti spojeni u jednu čvrstu organsku celinu.« Ta spoj bi mehanično vzdrževala »rektorsko veće« in pa »zajednička fakultetska veća«, ki bi v svojih stalnih, rednih sejah vodila univerzitetno veliko in podrobno politiko. Ali baš ti instituti so upropastili prvi osnutek, ker so se zbalii profesorji univerze B., da bodo njihovi člani v teh institutih vedno majorizirani, če se združijo člani univerz A in C zoper nje. No, danes je pridržana od projektiranih kompetenc rektorskega veća samo še pri disciplinskem postopanju omenjena funkcija. V ostalem pa se zadnji načrt ne boji namišljenih »divergentnih sil«, nasprotno, v gotovem pogledu naravnost — hoče obvarovati tradicionalno, evolucionistično potom nastalo, čeprav različno stanje na posrednih univerzah. Tako pravi tekst osnutka sam, ko našteva fakultete, da spada farmaceutski odtsek v Zagrebu k filozofski, v Belgradu pa k medicinski fakulteti. Tako se je stvar razvila in ni nujnega povoda, razdirati jo. Za občo uredbo in za fakultetske uredbe bo predvideno, da smejo imeti poedine univerze vsaj v nebištevih točkah različne določbe. Ni, da bi moralo iti vse po enem kopitu. Enotnost je pa v toliko potrebna in vzdržana, da zahteva načrt univerzitetnega zakona za vsak predlog glede izpremembe univerzitetnega zakona predhodno doseženo soglasnost vseh treh univerz, dočim po zadostovalu glede stavitve predloga na izpremembo obče uredbe že predhodno pribavljene misljenja ostalih dveh univerz.

Mislím, da bo pri sestavi obče uredbe in fakultetskih uredb, ki mora zakonitvi načrta takoj slediti, stališče takratnih kodifikatorjev zelo olajšano, da pa ugled univerz navzlic tem, na videz separatistično usmerjenim določbam ne bo niti za las manjši.

In kakšna, mislite g. profesor, bo usoda poslednjega načrta?

Vprašate mnogo! Vem le, da je šel načrt po nalogu ministrstva prosvete tel-quel v tisk. Tudi to mi je znano, da se je minister prosvete izjavil, da ga hoče takoj predložiti narodni skupščini. Vse drugo pa bo odvisno — od narodne skupščine. Baš ta, pa bi rekel, da je vsako preročovanje — milo rečeno — smelost, ki je raje — ne zagrešim.

Radio-amaterji! Dobite ceno izvršitev VARTA anodnih baterij za aparate nad 5 cevi

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica 1:50 Din ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši oglas 3 ali 5 Din. Oglasi nad deset vrtice se računajo višje. Za odgovor znamko! Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo!

Stanovanja

Selitve

v mestu in na deželo, strokovno in najcenejše potom

Slovenia transport

Ljubljana
Miklošičeva cesta št. 34
Telefon št. 2718

Opremljeno sobo

s posebnim vhom in elek. razsvetljavo oddam s 1. aprilom. Naslov pri upravi pod št. 2402.

V najem se vzame

prazna soba

v sredini mesta, uporabna za pisarno. Ponudbe na upravo Slovenca pod št. 2390.

Proste službe

Učenec

zdrav in z dobrimi šolskimi spričevali ali mlad trgovski pomočnik se takoj sprejme v mešani trgovini I. Beranič, Majšperg, pošta Ptujka gora.

Kroj. pomočnik

se takoj sprejme. Andrej Uršič, krojač, Dolenji Logatec št. 1. 2422

Iščem učenca

za v pekarno. Edvard Jonke Oplotnica (Slov. Konjice).

Rabim učenka

iz dobre, poštene hiše, za mešano trgovino. — Adolf Starkl, trgovec in hotelir, Bled. 2423

ZASTOPNIKI (ce) pozor!

Če obiskujete privat odjemalce (tudi na deželi), zamorete s prodajo malih cenovnih novosti (vsakdo je takoj kupec) v resnici z lahkoto do 200 Din zaslužiti dnevno. Potrebna kavcija 2 do 300 Din. — Podrobnosti vsak dan od 2.—6. ure. Kemične novosti: Val. Kovač, Ljubljana, Beethovnova ul. 4

Izurjene rezkalce

(frezerje) z dnevnim proizvajanjem 250 do 270 parov išče trgovina čevljev in sandal za takojšen nastop. — Ponudbe upravi Slovenca pod št. 2397.

STROJNIKA

za električno centralo rablji Občina Kraljevica (Hrvaško Primorje), za pogon Diesel-motorja; isti mora biti obenem usposobljen za električno instalacijo. Pogoji namestitve se morejo dobiti na željo z obratno pošto pri občinskem poštavaru, Kraljevica.

Hlapca

vajenega konj, se sprejme na stalno službo. Kje, pove uprava.

Službe iščejo

Iščem mesto BRVSKEGA VAJENCA. Naslov pove uprava Slovenca št. 2395.

Kdo prodaja

Rabljene tračnice kupimo za poljsko železnico. Ponudbe na škrbec & Bartol, Ljubljana, Miklošičeva cesta 6. 2430

Razpisujemo dobavo 140 m³ jamskega LESA

— Ponudbe je vložiti do 3. aprila t. l. Več se izve pri Direkciji drž. rudnika Zabukovca, p. Griže.

Kupi se Vašič-Govekar »Dobra kuharica«
Ponudbe na upravo pod »Knjiga«.

Kdo kupi?

Prodaj večjo količino terovega olja

za impregniranje lesa po 3 Din kg. — M. Kavčič, Zg. Šiška 125, Ljubljana 7.

Prodaj večjo množino različnega

kovaškega železa Mihail Kavčič, Zg. Šiška, Ljubljana 7.

Žrebec naprodaj

dorat, angleške polkrvne pasme, licencovan, 161 visok, 4 leta star, brez napake. Rodovnik na vpogled. Cena 15.000 Din. — Uprava vlastelinstva Nuštar pri Vičkovcih.

Kratek glasovir

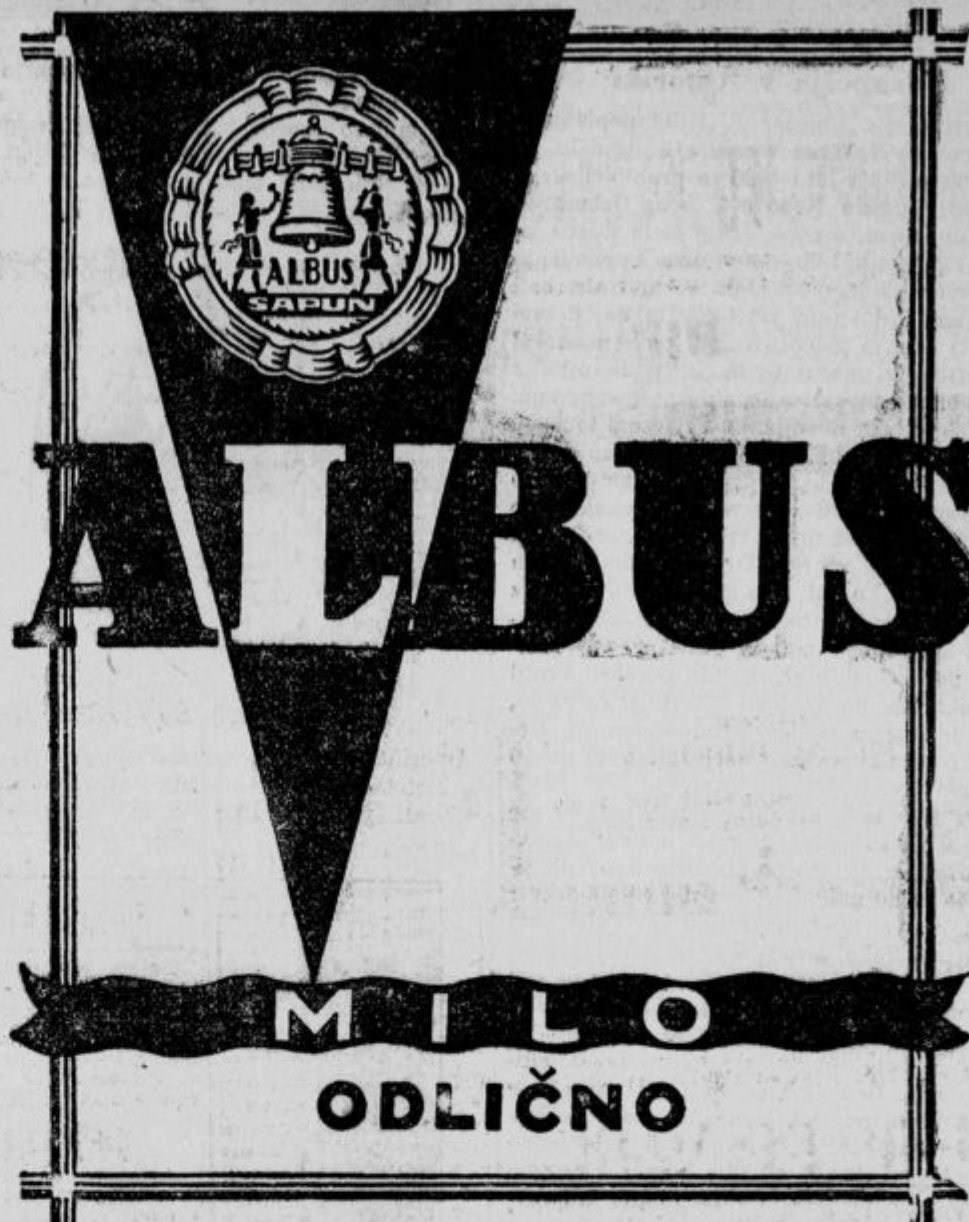
(Stutzflügel), bela kuhinja in bas se prodaja. Maribor, Frančiškanska ulica 21.

Čevljarski šivalni stroj »Singer«

(Hohlmachine) se proci prodaja. — Škof, Maribor, Pobreška 9.

Dve spalnici

1 češnjevo in 1 hrastovo, table iz rezanega lesa, lepo politirane, tudi znotraj lepo izdelane, prodam po 4500 Din franko Ljubljana ali kolodvor. — Ogleda se vsak dan pri Josip Štolfa, mizarstvo, Krašnja, pošta Lukovica pri Domžalah.

Posedstva

Vogalna parcela

suha, material v zemlji, naprodaj. — Naslov pove uprava Slovenca št. 1852.

HIŠA

na Gorenjskem se ugodno prodaja. Pripravna za obrtnika. V hiši je električna napeljava. Naslov v upravi pod št. 2291.

Kupim proti gotovemu plačilu ali enonadstropno hišo v Ljubljani. Ponudbe z navedbo cene na upravo pod št. 242.

Prodaj

na prijaznem gričku 4 ha zemlje; gozd, travnik in njiva ter sadonosnik; cena 38.000 Din. Za nameček dam še poleg stojišče HIŠO. — Naslov v upravi Slovenca pod št. 2281.

Stavbišča

za Bežigradom ob Samotni ulici. Tauzherjev travnik je parceliran. Reflektanti naj se oglase na Gosposvetski cesti 4/II, levo, med 2. in 3. pop.

Nasla obrt

Trboveljski cement

vsak dan svež — v papirnatih vrečah — in traverze. — FR. STUPICA, železnina, Ljubljana. 1483

Sveže najfinišje, norveško ribje olje

iz lekarne dr. G. Piccoli-ja v Ljubljani se priporoča, bledim, slabotnim osebam

Mlinarji!

Rz, prosa, ajda in ječmen: kupite najceneje pri V. VOLH, LJUBLJANA v celovitej zbirki in moke

Stavbno podjetje

ACCETTO & drugovi družba z o. z. Maribor, Koroška ul. 1.

Vrvarske izdelke

najboljše kvalitete kupite najceneje direktno v največji vrvarni Jugoslavije Mehanična vrvarna Šinkovec, Grosuplje. Komisijska zaloga Palma, Celje, Cankarjeva 7, Maribor, Koroška 8. 1503

NAJBOLJŠI PREMOG

Cabin Wolfova 1/2

Družba »Ilirija«

Premog - drva - koks - oglje.

Dunajska cesta 46, poleg Iv. Zakotnika. Tel. 2820

Moda filcev je minula!

Velika in krasna izbira svil, klobukov in slamenikov po brezkonkurenčnih cenah, v modnem salonu: Stuchly - Maške, Ljubljana, Židovska ul. 3.

Kontoristinjo

z znanjem slovenskega, srbohrvaškega in nemškega jezika, stenografije in strojepisa z daljšo pisarniško prakso, sprejme veletrgovina v Ljubljani. — Ponudbe pod št. 2409 na upravo tega lista.

Domači vrt

Spisal M. Humeč.

Broš. 33 Din, vez. 40 Din. — Knjiha se dobi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Pozor!

Cenji, občinstvu vladno naznanjam, da sem v Ljubljani, Orlova ulica št. 7, na novo otvoril svoj

krovski obrt

ki ga bom izvrševal z največjo točnostjo po najnižjih cenah. — Na zahtevo dobavljam tudi tozadevni vsakovrstni material.

Za cenjena naročila se toplo priporočam.

Jožef Elikan, krovski mojster.

Naznanjamo tužno vest, da je naša dobra teta, gospodična

Karolina Sušnik

zasebnica,

v sredo dne 21. t. m. po dolgi mučni bolezni, bogudano preminula.

Pogreb blage pokojnice bo v četrtek dne 22. t. m. ob 3 popoldne iz mrtvašnice v D. M. v Polju na pokopališče istotam.

Ljubljana-D. M. v Polju, 21. III. 1928.

ŽALUJOČI OSTALI

Mestni pogrebni zavod.

Zahvala

Za dokaze iskrenega sočutja ob smrti naše preblage, nepozabne mamice, sestre, svakinje, tašče, stare mamice in tete, gospe

Marije Horvat roj. Gartner

posestnice

se najtopleje zahvaljujejo vsem sorodnikom, prijateljem in znanem, zlasti pa še gg. pevcem za v srce segajoče žalostinke, gg. gasilcem, prečastiti duhovščini ter vsem, ki so nam na katerikoli način izrazili sočutje in sožalje, kakor tudi darovalcem krasnega cvetja in končno vsem ostalim, ki so jo spemili na njeni zadnji poti.

Zalujoče rodbine:

Kogejeva, Ostermanova, Smrekarjeva, Smodejeva, Cerarjeva in Hrovatova.

ZA VESE

V VELIKI IZBIRI!

A. & E. SKABERNE

Brez posebnega obvestila.

Globoko užaloščeni naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znanem žalostno vest, da je naš srčnoljubljeni soprog, brat, stric in svak, gospod

IVAN MEDVED

magistratni pisarniški oficijal

dne 20. marca t. l. po kratkem in mučnem trpljenju, previden s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb dragega nam pokojnika se vrši v četrtek, dne 22. marca 1928 ob 4 popoldne iz mrtvaške veže splošne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

Prosi se tihega sožalja! — Sv. maša zadušnica se bo darovala v soboto 24. marca ob pol 7 v cerkvi sv. Nikolaja. V Ljubljani, dne 21. marca 1928.

Globoko žalujoča soproga in vse ostalo sorodstvo.

Ceneše kot pri

RAZPRODAJAH

se dobi vsakovrstno manufakturno blago samo pri TRPIN, MARIBOR, Glavni trg št. 17.

ZAHVALA

Po težki, mučni, zavrtni bolezni je umrl 15. marca t. l. najin ljubljenec Drejče v nežni starosti dveh let ter se preselil med nebeške krilatce.

Ob tej bridki izgubi, tako težkem udarcu, ki naju je zadel, izrekava svojo iskreno zahvalo vsem, ki so ga kitiili s cvetjem in vencji, nam dajali tolažbo s sočutjem in sožaljem ter spremljali našega ljubljence na poslednji poti dne 17. t. m. na tukajšnje pokopališče.

Vsem, prav vsem priskrba hvala.

Planina—Rakek, 19. marca 1928.

ANDREJ in MARIJA BOLE.

V. Velikonja:

Problemi naše občne uprave

5. Nedopustno vplivanje nepoklicanih na upravne odločbe.

V tej stvari mora nekdo enkrat ziniti od-krito besedo. Ne mislim pri tem na upravne odločbe, ki se dajejo res zgolj po prostem preudarku in ne zadevajo niti ob zakon niti ob moralno etične principe, temveč mislim na odločbe, ki se izdajajo na osnovi zakonitih do-ločil in se na nanja sklicujejo.

Ne morem zamolčati, da se čisto namreč z-godi, da izide zakon ali uredba ali naredba ali odločba z normativno veljavo in sicer v pravcu te in te politične stranke z ozirom na konkreten primer, ki ga hoče stranka rešiti po svojem. Dobro. V tem primeru je norma stranki koristila, toda vsaka šiba ima dva konca in pride pozneje enak primer, pri katerem jo ta stranka šibkejša. Če izdamo normo iz-vedemo, bo to stranki v škodo.

To je danes tragika naše uprave.

Najprej politične stranke, posebno one z raznimi demagoškimi, morda celo patrijotičnimi šlagerji preplašijo upravno uradništvu, mu spodnesejo moralno oporo, ustvarijo tisto nevarno psihozo, ki uspa ostro kritično za-vest uradnika, da sam in edino sam odgovarja za svoje delo in da ga stranka samo izrablja; ko je zamorec storil svojo dolžnost, pa bijejo po njem kot edinem grešniku, ki je kriv vseh upravnih homatij in nestalnosti uprave.

In tem laže vplivajo stranke na uradništvu čim nižja je njegova izobrazba ter radi-tega čim večja odvisnost posameznika v tej službi.

V Sloveniji se pač moramo pohvaliti, da se je bila morala upravnega uradništva sicer zamajala v času PP. — Toda povedati mora-mo, da je slovenski upravni uradnik čutil to kot ponižanje in sramoto in je kmalu našel ravnovesje. Kako sramotno je n. pr. občutil upravni uradnik pritisk takratne vlade, kako naj vpliva na volitve, vemo že vsi, posebno tovariši na deželi!

Taki pojavi ubijajo moralo uradništva, in kdor ima interes na tem in želi, da se ta morala ubija, ne želi dobro skupnosti.

6. Prevelika nepotrebna obremenitev upravnega aparata.

Ker je nejasna pristojnost, nejasen smisel administrativnih predpisov, nejasna čisto njih objektivna veljavnost — upravno uradništvu je namreč vezano tudi na vidno protiza-konite odredbe in odločbe, ako jih kljub pis-meni opozoritvi, da so protizakonite, obnovi nadrejeno oblastvo — ker je negotova služba v prilikah, kakršne so in se raditega odlaga odgovornost na druge, najraje na centralo, je že iz dosedaj navedenega razvidno, da ima upravni uradnik, posebno pa še, če je natan-čen jurist, preveč nepotrebnega dela. Nezaup-ljivost, posebno pa še kakor rečeno, delovanje strokovnjakov v višjih oblastvih, to delo še poveča.

Ker se marsikdaj zavedamo, da kompli-ciranega pravnega vprašanja, kjer gre včas za važne interese poedinca in skupnosti, radi pomanjkanja večjih upravnih juristov, ne bo moglo, recimo, centralno oblastvo pravilno razmotiti, ker mu je včasih celo materija ne-znana, moramo predlagati čisto ob pritožbah ali prošnjah kilometrska pojasnila k lastnim odločbam, sicer bi utegnili prejeti odločbo brez glave. Koliko časa, koliko truda je tu brez potrebe.

Naj omenim pri tem še centralizacijo kreditov.

Ministrstva si pridržijo razpolaganje s kre-diti, ki so izrečno namenjeni za določne na-mene.

Koliko nepotrebnega in mučnega dela je z neprestanim molenovanjem za njih otvori-tev. Človek bi tu mogel napisati knjigo klasič-nih primerov.

Najčudovitejša in obenem najbolj žalost-na stran tega kreditnega vprašanja je naka-zilo pokojnin. Po zakonu bi moral vpokojenec dobiti takoj pokojnino. To bi bilo tako eno-slavno, če bi oblastvo z razrešitvijo tudi takoj nakazalo pokojnino, vsaj, recimo, ono pokoj-nino, ki je nesporna. Ne! Predpisan je tako čudovito skomplificiran postopek, da bi trajalo najmanj tri tedne, da izvrši predpisano delo en sam uradnik za en sam primer, ako bi ga vršil na enem in istem mestu, včevši vso ma-nipulacijo s konceptom, s pošto, s pisarnami pri kontroli itd. Kako stvar izgleda v resnici, je jasno, če pomislimo, da gre tak spis skozi roke skoraj 100 državnim nameščencem in 20 uradov, preden dobi vpokojenec izplačilo. Zaradi tega je vpeljavno nakazilo, na račun, ki tudi ni vzor hitrega postopka in tudi obre-menjuje delo uprave. In ali mislite, da ima ta skomplificirani postopek res uspeh, da se po-kojnine ne zlorablajo? Okoli 800 milijonov dinarjev znašajo vse pokojnine v državi, to je ves uspeh te kontrole, ker je pač staro načelo, da imaš vsako zlo zgrabit pri korenini, ne pa da prirežuješ samo vrhove.

Zamislite si pa še nesrečo, če tak »neure-jeni« vpokojenec umre in je treba nakazati pokojnino vdovi in otrokom!

Centralizacija kreditov vobče ovira delo v podrejenih uradih, ker nikoli ne veste, koliko kreditov boste pravzaprav prejeli za to in ono in se celo zgodi, da vam že odprte kredite spet pristrizujejo sredi že začeti in oddanih deli.

Za svobodo proti tiraniji!

Kaj so vzeli mehiškimi katoličanom?

Če čuje moderni verski mlačnež ali celo so-vražnik Katoliške Cerkve o preganjanju katoličanov, voha takoj »mrtev kapital«. Cerkev je gotovo imela, pravi, preveč premoženja, ki je bil »mrtev« za splošni blagor človeštva. Kaj je bilo s tem v Mehiki? Tam je Cerkev v 16. sto-letju izpreobrnila 8 milijonov poganov k sv. veri in jim z njo posredovala tudi splošno iz-obrazbo. Danes je v Mehiki 14 milijonov pre-bivalcev, deloma čistokrvnih Indijancev, deloma pomešanih z evropsko-špansko krvjo, ena petina je belokožnih Evropejcev. Zlasti Špancev. Skoro vsi ti 14 milijoni so katoličani, in vsi govorijo španski jezik in imajo špansko kulturo. Katoliška Cerkev je takoj od početka svojega misijon-skega dela ustanavljala in vodila ljudske šole, ki so se razširile do zadnjih indijanskih vasi. V času največjega razmaha katoliških šol je bilo manj analfabetov, kakor danes, ko se že 100 let izpodrivajo katoliške šole z državnimi; danes je namreč 85 % analfabetov. Cerkev pa ni vzdr-ževala samo šol, ampak tudi bolnišnice, sirotiš-nice in druge take dobrodelne ustanove. Za vzdrževanje cerkev, šol, dobrodelnih zavodov je Cerkev seveda dobila kapital iz posestev. Ko je država začela prevzemati del teh bremen, ki jih je do tedaj nosila Cerkev, je bilo Cerkvi odvzeto mnogo cerkvenih posestev že do srede preteklega stoletja.

Sedanjí predsednik mehiške republike, ki jo vodi od 1. decembra 1924, Calles (izgovori Kaljes) je odvzel Cerkvi sploh vse premoženje. Zaplenil je cerkve, šole, samostane, škofijske dvorce, župnišča, dobrodelne zavode itd. Iz bolnišnic je izgnal usmiljenke. Vse te stavbe in posestva, s katerimi so se zavodi vzdrževali, ce-nijo na 11 milijonov dolarjev. To ima zdaj dr-žavna blagajna in tisti maloštevilni nasilneži, s katerimi Calles strahuje celo državo. Cerkev nima torej zdaj ničesar. A to še ni dovolj. Glen 27 keretarske ustave, ki jo Calles izvršuje, še po-vrh določa: Cerkev ne more imeti nobenega ne-premakljivega premoženja, ne sama ne posredno, in pri najmanjši sumnji, da kaj ima, jo lahko vsak naznani. Cerkve so last države, ki določa, katere cerkve naj se še rabijo za bogoslužne namene. Škofijski dvorci, semenišča, samostani, šole, sirotišnice in katerakoli druga cerkvena dobrodelna ali šolska poslopja pripadajo državi, ki jih uporabi v javne namene. In čl. 130 še dostavlja: »Le minister sme dovoliti zidavo no-vih cerkva, ki so že vnaprej proglašene za dr-žavno last.«

Katoliška Cerkev je v Mehiki torej zdaj v resnici nima nič lastnine in po sedaj veljavni ustavi tudi ne more nič imeti. In vendar se s to zaplenbo vsega cerkvenega premoženja prega-njanje ni ustavilo!

Kaj še hočejo vzeti meh. katoličanom?

Vzeli so jim gmotne dobrine, a vzeti jim ho-čejo še tudi duhovne, svobodo vesti, katoliško vero. Čl. 3. cmenjene ustave pravi, da mora biti pouk v vseh šolah, državnih in zasebnih, brez vere. Nobena verska organizacija ali duhovnik ne sme vzdrževati ljudskih šol. Čl. 130. ima še dostavek, da ne sme nihče študirati v zavodih, ki jih vodi duhovnik in da tu ni nobene izjeme. Pctemtakem so tudi duhovska semenišča ne-mogoča. Čl. 5 prepoveduje redove in polaganje redovniških obljub. Redovnik(ce) izgubijo vse državljanske pravice. Bogoslužje se sme vršiti le med cerkvenimi zidovi in pod vladnim nad-zorstvom (čl. 24, 130).

Po teh načelih se vrši preganjanje katoliča-nov v Mehiki. Calles je pometal iz državnih ura-dov vse katoliške uradnike. Pod njegovim pre-dsedništvom so ponekod zabranili zvonjenje, češ, da sega zvok izven cerkvenih zidov, ustava pa prepoveduje bogočastje izven cerkve. Nekaj cerkva so spremenili v gledališča in muzeje. Ko-munistični guverner pokrajine Tabasco je za 187.000 katoličanov določil samo 6 duhovnikov, ki bi morali biti 1. rojeni Mehikanci, 2. kon-čati državne šole, 3. biti oženjeni. Pet so jih zaprli, ker se niso hoteli oženiti, ostali so zbe-žali ali se poskrili. Na koncu 1. 1925 so se skrivali v tej pokrajini samo še 3 duhovniki. L. 1926 je Calles razglasil, da morajo zapustiti deželo vsi duhovniki, ki niso rojeni Mehikanci. Siloma so izgnali do 1. aprila 1926 200 drugo-rodnih duhovnikov. Dogajale so se sramotne stvari. Tako je dognalo, da so nekaj duhovni-kov in redovnikov zaprli k svinjam v notranjost

Porensko pismo

V.

Ker sem v zadnjem pismu povedal, da pri-drđramo letos poleti z našimi otroci s poseb-nim vlakom na Slovensko in da nam bo neko nemško društvo preskrbelo brezplačno vožnjo po nemških tleh, dovolite, da danes še enkrat spregovorim o prometu v Nemčiji in — Jugo-slaviji.

Splošno boste tudi na Nemškem opazili v vnanji kakor duševni kulturi, razen v tehniki, pomanjkljivosti in napake — a promet je prvo-vrsten, brezhiben. Ob Reni živim in imam dosti prilike opazovati to življenje in vrvenje. Po obeh straneh drđrajo vlaki, po Reni pa se gibljejo tovarni parniki gori in doli. Promet vsestranski in velikanski, a vse gre natančno po notah. Z velikih kolodvorov gre na dan po 100, 200 ali še več osebnih vlakov, tovarnih pa še mnogo več; a vse gre gladko in navadno brez nezdode. Mimo Ossenberga teče železnica druge ali tret-je vrste, ki nima brzovlakov, a vendar gre na dan na vsako stran po 12 vlakov, torej podnevi skoro vsako uro. Tudi na navadnih brzovlakih je ista cena kakor na osebnih. Le na takozva-nih »D-Züge« je povišek, a za sto kilometrov samo eno marko (!). Na velikih kolodvorih ti voznega reda skoro ni treba. Kadar prideš na postajo, malo počakaš, pa kmalu gre kak vlak.

ladje, kjer so morali biti poldrug dan. V juniju 1926 je Calles poostiril proticerkvene naredbe. Med drugim prepoveduje tudi nošnjo duhovske obleke in kakršnegakoli verskega znaka. V ok-tobru 1926 je določil izredno visoke kazni za prestopke, posebno za razširjanje katoliških ti-skovin.

V Mehiki teče mučniška kri.

Katoliška Cerkev je lahko ponosna na svoje duhovnike v Mehiki. Razen treh, ki jih je Calles pridobil, da bi ustanovil »Narodno Cerkev«, so vsi ostali zvesti Katoliški Cerkvi. Tudi »Narod-ne Cerkve« ni več. Duhovniki, ki niso bili pre-gnani, mašujejo skrivaj po zasebnih stanova-njih, preoblečeni hodijo v civilni obleki. Vlada pa seve prepoveduje službo božjo tudi po hi-šah in je usmrtila že več duhovnikov, o katerih je zvedela, da so maševali in delili sv. zakra-mente. Vlada pa mori tudi vernike, ki hodijo k taki službi božji ali ki nosijo sv. obhajilo bol-nikom, če duhovniki več ne morejo, ali pa že imajo kak katoliški tisk, spis ali letak, ki jih bo-dri k stanovitosti v veri. Tuintam so tudi obo-roženi spopadi s policijo, če verniki ne pustijo zepreti cerkve ali odgnati duhovnika.

Obešen župnik Sedano.

Callesovi vojaki so ujeli župnika Sedana, ker je izvrševal duhovniški poklic, in ga obesili

v kraju Ciudad-Guzman. General Ferreira je o umoru sporočil Callesu: »Imam čast javiti Va-ši ekscelenci, da sem danes ujel župnika Sedana s petimi drugimi fanatiki. Takoj sem dal vseh šest obesiti na drevesu. Trupla leže na kolodvo-ru Ciudad-Guzman, da jih lahko vsak vidi.« Obešenemu župniku so privezali na kolena le-tak z napisom: »Svarilni vzgled — Sedano.«

Obhajilna slika — dokaz »zločina«.

V mestu Leonu sta se v aprilu 1. 1927 skri-vala dva duhovnika, ki sta kljub prepovedi iz-vrševala svojo sveto službo: kaplan Rangel in misijonar Sola. V Veliki noči so prijeli kaplana Ranga in vrgli v ječo. P. Sola je bil maševal v kapelici neke zasebne hiše. Po sv. maši pridejo vojaki v kapelo, kjer se je še zahvaljeval neki mladenič Perez za sv. obhajilo. Tega so takoj vklenili. Potem so našli p. Sola, ki je bil seve v civilni obleki. Niso mu mogli dokazati, da bi maševal ali bil duhovnik. Ko pa preiščejo nje-govo stanovanje, najdejo fotografijo, ki ga kaže v duhovniški obleki, kako deli sv. obhajilo neki deklici. To je bil dokaz, da je duhovnik. Pred sodiščem so bili vsi trije Sola, Rangel in Perez obsojeni na smrt. Bili so ustreljeni. Rangel in Perez sta bila takoj mrtva, p. Sola pa je živel še 3 ure in molil: »Jezus, usmiljenje, za Tvojo stvar umiram!« Sredi smrtnega boja se je spom-nil svoje matere: »Povejte moji materi, da ima sina mučenca!«

Če nimač več časa karto vzeti, ti jo mimogrede da vratar, s katero potem na zadnji postaji pla-čaš vožnino. Na karto ni treba nikoli čakati nad eno, kvečjemu dve minuti, ker je blagajna od-prta cel dan, in ne samo ena, ampak jih je cela vrsta; tako da nikoli ne čaka pred okencem nad pet oseb, navadno pa še toliko ne, dočim je pri vas dolgo čakanje, stanje in stopicanje v dolgi vrsti prav neprijetno.

Preteklo poletje so, kakor smo čitali v li-stih, napravili slovenski železničarji poučen iz-let v Nemčijo, kjer so jih stanovski tovariši prav prijazno sprejeli. Radoveden sem le, kake prak-tične posledice bo imelo to potovanje. Seveda nižji uradniki sami ne morejo uvajati velikih re-form; za hrbtom jim stoji centralna uprava — centralizem! — Belgrad. Oh, ta Belgrad! Ta cen-tralizem! Kake neskončne težave sem imel lani z našim vlakom iz Nemčije! Ko bi imelo ljub-ljansko ravnatelstvo kaj govoriti, bi se bilo uredilo vse takorekoč z eno besedo. Saj so nam bili vsi uradniki prijazni in postrežljivi do skraj-nosti. Vsa čast jim! Ali Belgrad! Koliko pisanja, letanja, brzojavljanja, telefoniranja — a na zad-nje smo morali vlak vendar preplačati! — Ko je vlak že stekel in smo pol preveč že plačali, so pa spoznali in priznali, da je preveč in da nam gre denar nazaj. G. poslanec Smodej je posredoval pri ministrstvu in še sam sem bil doli (ne sicer samo zaradi tega), kjer so mi na moja ušesa povedali: da, denar dobite nazaj. To je bilo

Ustreljen jezuit Pro.

Na sliki imamo mladega jezuita Proa, ki je z vnmno opravljal službo božjo po zasebnih stanovanjih. Dne 17. novembra 1927 so ga ujeli in z njim še njegovega brata Humberta in dva

druga mladeniča, ki sta mu pomagala pri du-hovniških poslih. Ze 23. nov. so bili vsi štirje ustreljeni. Pater je razprostrl roki, v eni je imel križ, v drugi rožni venec: dobil je pet krogel, ker se ni bil mrtev, je pristopil vojak in ga ustrelil v čelo. Za njim sta padla mladeniča in rodni brat. Oče umorjenih sinov, 70-letni star-ček, je prišel s hčerjo gledat mrliča. Hči je jo-kala ob groznem prizoru razmesarjenih bratov. Oče jo je tolažil: »Mirno, otrok moj! Nimam vzroka, da jokamo nad mučenci!«

Število žrtv, mlad mučenec — mati.

Na ta način je bilo umorjenih ali vsaj mu-čenih do konca 1. 1927 okoli 150 duhovnikov. Vernikov pa je padlo na stotine in stotine, tudi otroci. Osemletni deček Cortes je razdeljeval letake v obrambo vere. Vojaki so ga prijeli, od-rezali mu ušesa, nos, eno roko. Tako razme-sarjenega najde dečkova mati, ki mu zakliče: »Sinko, naprej; tvoj oče in bratje te že čakajo v nebesih!« Vojaki ga prebodejo z bajoneti. Ma-ti se vrže na svojega sinka in v krvi lastnega otroka kleče poljublja blede obraze. Deček še enkrat odpre oči, spozna jo in zasapeče zadnji-krat ime matere, ki ga je vzgojila v junaka in mučenca.

Molk — krik!

Kardinal Gasparri, ki je seveda dobro po-učen o vsem tem, je izjavil v pismu na ameri-škega katoliškega časnikarja Williamsa, da je to preganjanje hujše, ko v prvih časih kršćan-stva za Nerona, Kaligule in Domicijana. — Kljub temu pa svetovno časopisje k vsem tem grozotam molči, kakor da bi z molkom hotelo kriti Callesove krvoločneže.

Katoličani pa k temu ne smejo molčati. Ze so dvignili svoj glas v Belgiji, Avstriji, Ogrski, Angliji, Ameriki. Naš slovenski narod se hoče pridružiti temu kliku človečnosti proti divjemu zločinstvu ob proslavah materinskega dneva 25. t. m. Na vseh se bo govorilo o tem in se bodo sklepi poslali Prosvetni Zvezi v Ljubljani. Temu protestu zoper grozote v Mehiki se lahko pridruži vsaka druga organizacija, ki ne ob-haja materinskega dneva, in naj pošlje izraz solidarnosti Prosvetni zvezi. Kri mučnikov vpije! —

Slovenski katoličani

sprejmejo po vseh svojih društvih in organ-izacijah ob priliki materinskega dne 25. marca 1928 sledečo resolucijo:

Mi zvesti sinovi in hčere vernega slo-venskega naroda, združeni v občestvu ver-nikov vsega sveta, najodločneje protesti-ramo, da se mehiškimi katoličanom kratijo in nasilno zatirajo najprimitivnejše pravice podložnikov kulturne dežele, ki jih priznava mednarodno pravo vseh mo-dernih držav. Izjavljamo, da ne bomo ne-hali klicati in pozivati ves svet, dokler se ta kulturni madež dvajsetega stoletja v Mehiki popolnoma in zadoščanjem ne iz-briše. V svesti si zmage prisegamo Kristu-su Kralju večno ljubezen in zvestobo in ponavljamo obljubo, da hočemo žrtvovati vse, da se kraljestvo božje, naša sveta mati katoliška Cerkev, na svetu čimdalje bolj razširja in utrjuje.

meseca septembra. Začetkom novembra so mi sporočili, naj naznanim, kam naj se vsota izpla-ča. Danes je konec februarja, a denarja — še ni! Če tako-le zadevico mečkajo več ko po leta, kaj pa s težjimi zadevami!

V Nemčiji imate tudi na vsakem večjem ko-lodvoru na več ko 20 mestih na meter visokih tablah debelo in jasno napisane odhode in pri-hode vlakov, da na prvi pogled lahko vidite in spoznaš; dočim so pri nas vozniki redi že tako nerodni, da komaj razbereš, kdaj n. pr. gre vlak iz Maribora v Hoče... Vsaka proga ima na kolodvoru svoj poseben peron, do katerega vodi podzemeljski hodnik, ki jih ima časih le en kolodvor po 3, 4, 5, 6, 7. Tako da ni mogoča ne zmota, ne nesreča. Vsak kolodvor je tudi po-krit, razen na malih progah. Vsak vlak je potem na svojem peronu še posebej jasno naznanjen.

Zelo modra naprava se meni zdi tudi 4. razred na železnici, ki je v Jugoslaviji samo v Bosni, in tudi po drugih državah ga ni, na Nemškem pa splošno in povsod. Pri vas je 3. razred, posebno zdaj po vojski, navadno tako nabasan, da je vožnja pogosto prav neprijetna, mučna. 2. razred pa velja za luksus. Tukaj pa se vozi večina v 4. razredu, a ti se lahko vo-ziš prav zložno, večkrat celo sam v 3., ne da bi si moral očitati, da si privoščiš nepotreben luksus.

Nazadnje pa pride na vrsto še tobak in to-bakarji oziroma kadilci in nekadilci. V tem oziru

Izpremembra in dopolnitev zakona o uradnikih

r Belgrad, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Finančni minister dr. Bogdan Marković, v katerega delokrog se je preneslo delo za revizijo uradniškega zakona, je izdal celo vrsto amandementov, ki bodo temelj njegovega uradniškega zakona. Od teh sta najvažnejša sledeča:

Čl. 207. V. se glasi: Ministrski svet se pooblašča, da v soglasju s finančnim ministrom in fin. odborom narodne skupščine z uredbo v smislu čl. 94. spremeni in dopolni zakon o uradništvu in ostalih državnih uslužbencih, zakon o državnem prometnem osobju, kakor tudi uredbo o razporeditvi uradnikov in ostalih državnih uslužbencev in državnega prometnega osobja. Spremembe in dopolnitve se gibljejo v sledečih mejah:

1. Prejemki državnih uradnikov in uslužbencev se morajo urediti sorazmerno po važnosti in odgovornosti dela, ki ga uradnik vrši, kakor tudi po trajanju njegove službe. Kot temelj služi sedanja razvrstitev. S proračunom odobrenih kreditov ti izdatki ne smejo presegati. 2. Odredbe o pokojninah se morajo spremeniti in dopolniti tako, da se na eni strani preprečijo neopravičene obremenitve države, na drugi strani pa da se popolnoma osigurajo tisti državni uradniki in uslužbenci, ki so dopolnili službena leta ali ki so v službi države postali nesposobni za nadaljnje delo in gospodarstvo. V ta namen se morajo spremeniti in dopolniti odredbe, ki govorijo o pogojih, pod katerimi se doseže pravica do pokojnine, in o pogojih, pod katerimi se lahko uradniki in uslužbenci upokojijo v času, ki bo služil kot temelj za določene pokojnine. Te uredbe in dopolnitve se ne morejo nanašati na tiste državne uradnike in uslužbence, ki so se upokojili, preden je stopil v veljavo ta

zakonski predpis. 3. Disciplinsko postopanje se spremeni in dopolni, ter se delokrog za disciplinsko postopanje prenese na posebno disciplinsko sodišče, ki se bo v posebnem resoru ustanovilo s tem, da se za največje kazni pridrži kompetenca državnemu svetu. 4. Predpisi o prehodnih naredbah radi izvršitve teh sprememb in dopolnitev. 5. Uredba o razvrstitvi drž. uradnikov in uslužbencev in državnem prometnem osobju, se more skupno z odredbami tega zakona spremeniti in dopolniti tako, da se odstranijo vse napake in nedostatk, ki so se v toku časa pokazali.

Čl. 207. G. se glasi: Ministrski svet se pooblašča, da na predlog finančnega ministra in v sporazumu s finančnim odborom narodne skupščine, na podlagi čl. 94. točke 2. ustave ustanovi pokojninski fond za vdove umrlih državnih uradnikov, ki se bo osigural z vlogami rodbinskih pokojnin teh uradnikov. Imovina fondov, ki so obstojali dosedaj, bo služila kot temelj tega novega fonda.

Interparlamentarna komisija za izseljeništvu

r Belgrad, 22. marca. (Tel. Slov.) Danes se je vršila v skupščini seja interparlamentarnega odbora. Na tej seji je dr. Sečurov poročal o sestanku interparlamentarne unije za izseljeništvu v Parizu. Ta komisija bo imela sejo koncem tega meseca v Pragi, avgusta pa v Berlinu. Na sestanek v Pragi bodo odpotovali 26. marca dr. Andrej Gosar, dr. Kumanudi, dr. Sečurov, Stjepan Radić, Pavle Radić, dr. Čeda Mihajlović, Salih Bajlić.

r Belgrad, 22. marca. (Tel. Slov.) Z ozirom na to, da se vrši v ponedeljek glasovanje o proračunu, je vlada poklicala vse poslance, ki so izven Belgrada, da bodo v ponedeljek gotovo v Belgradu.

Italijanska ofenziva proti nam

ž Trst, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Pod naslovom: »Pekel v Macedoniji« priobčuje glasilo fašistov »Popolo di Trieste« dolg članek o razmerah v Macedoniji, v katerem navaja: Ni mogoče popisati tega, kar se dogaja v Macedoniji v teku zadnjih devetih mesecev. Ta strašna dežela je izpremenjena v pravi pekli. Prebivalci so stalno izven zakona in celo izven reakcionarnih drakonskih zakonov, ki so v veljavi v Jugoslaviji. Aretacije, pretepanje in trpinčenje, umori, politični procesi, strašne obsodbe so na dnevnem redu. Kulturne in politične svoboščine so zatrite. V deželi vlada kulturna sužnost. Ljudstvo se izsesava, raznaroduje ter telesno uničuje. Od časa, ko je bilo proglašeno obsedno stanje, je bilo ubitih 25 macedoncev. Aretacije se vršijo v masah. Vsak macedonski razumnik mora biti pripravljen na smrt. Vsi umorjeni, ali pa oni, ki še čakajo na smrt v ječah, so nedolžni. Na ukaz orožnikov morajo iti macedonci v boj proti komitom, oboroženi le s palico, da krijejo s svojimi telesi orožništvo in vojaštvo. Zmurnilo je 50 macedoncev, ki so stražili železnico. Prebivalstvo ne sme niti živine goniti na pašo. Od Društva narodov se macedonsko ljudstvo ne nadeja pomoči. Teh muk ga more rešiti le smrt. Kulturna Evropa molči k temu. (Pač pa govori o italijanskih nasilstvih na Primorskem in južnem Tirolskem. Op. ur.)

Zopet Dalmacija.

ž Milan, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Včeraj je priredilo društvo Coscienza Adriatica predavanje o položaju na Jadranu. Predaval je general Bertotti v navzočnosti kraljevega pobočnika generala Brosattija in zastopnikov milice, policije ter občinskih oblastev. Predavatelj je pobijal mirovno pogodbo, ki je izročila čisto italijansko Dalmacijo Jugoslaviji. Poudarjal je važnost neodvisnosti Albanije in specijalno Valone, po katerih hrepeni Jugoslavija. Občinstvo je predavatelju burno ploskalo.

Beneš išče zavezničke v Londonu

v Praga, 22. marca. (Tel. »Slov.«) »Narodni Listi« poročajo iz Londona, da bo zunanji minister dr. Beneš tle dni odpotoval v London, da se osebno prepriča o stališču, ki ga bo zavzela Anglija napram nasledstvenim državam in mali antanti z ozirom na nemško-francosko zblizanje. Dr. Beneš hoče najti v Londonu podporo, ki jo sedaj gubi v Parizu. Pogodba med Češkoslovaško in Anglijo pa ne bo lahka in češkoslovaški zunanji minister bo težko dobil od Anglije konkretne definitivne obljube, ker je angleški zunanji minister popolnoma zavzet s politiko, ki jo diktirajo interesi velešil, in nima poguma za samostojna pota. V Londonu bi pridobitev Češkoslovaške za zaveznička in prijatelja Anglije pozdravili.

Streli na romunsko-madžarski meji.

v Budimpešta, 23. marca. (Tel. »Slov.«) Na romunsko-madžarski meji so romunske obmejne čete streljale na 5 madžarskih izletnikov iz Berek Bőszermenyja. Eden od izletnikov je bil ranjen v trebuh tako hudo, da je

umrl. Madžarska bo v Bukarešti protestirala, ker so romunske čete streljale za izletniki na madžarskih tleh.

Avstrijsko gospodarsko prospanje.

v Dunaj, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Kakor se doznava, se je vrednost uvoza v Avstrijo v mesecu februarju napram vrednosti uvoza v mesecu januarju zvišala za okoli 20 milijonov šilingov, vrednost izvoza pa za 57,5 milijonov šilingov. Bilančni pasivum, ki je v januarju znašal 97,5 šilingov, se je v mesecu februarju znižal na 61,4 milijonov šilingov. Pri uvozu in izvozu je na prvem mestu Nemčija, potem pa sledijo Češkoslovaška, Madžarska, Italija, Jugoslavija in nazadnje Rusija.

Dr. Wirth ne pride več v parlament.

v Berlin, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Bivši državni kanceler in poslanec centruma dr. Wirth, ki vsled sklepa badenskega centruma ne bo več kandidiral, najbrže sploh ne bo več pripadal novemu državnemu zboru. V parlamentarnih krogih se smatra, da bodo dr. Wirtha za njegovo nasprotstvo proti sedanjim koalicijskim centruma z desničarskimi strankami kaznovali z izgubo mandata.

Države iščejo nove zavezničke

Romunsko-grška pogodba sklenjena

r Zeneva, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Romunski zunanji minister Titulescu in grški zunanji minister Mihalokopulos, ki se sedaj nahajata v Zenevi, sta danes podpisala pogodbo o nenapadanju in arbitraži med Romunijo in Grčijo. Ta pogodba je slična locarnski pogodbi. Podpis te pogodbe se smatra za uspeh italijanske politike, ki je baje sodelovala pri pobudi za to pogodbo.

v Atene, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Grški zunanji minister Mihalokopulos, ki se nahaja še v Zenevi na pripravljani razorožitveni komisiji, je poslal grškemu ministrskemu predsedniku sledečo brzojavko: »Srečen sem, da vam morem naznaniti, da sem danes skupno z romunskim zunanjim ministrom podpisal politično pogodbo o nenapadanju in razsodišču med Romunijo in Grško. Mnenja sem, da pomeni prijateljski pakt, ki je sklenjen v duhu pakta Društva narodov, temeljito uporabo onih načel, na katerih je zgrajen svetovni mir. Smatram, da bo ta pogodba tvorila začetek sporazumov, ki se ojači mir na Balkanu in ob Sredozemskem morju, kar je potrebno za ozdravljenje ran, ki jih je povzročila velika vojna.« — Kakor doznava Vaš dopisnik, je doba pogodbe določena na deset let.

v Atene, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Romunski poslanik v Atenah Rascanu je izjavil Vašemu dopisniku, da dobiva podpis grško-romunske pogodbe večji pomen s tem, da je Titulescu pri zadnjem sestanku Male antante že obvestil češkoslovaškega in jugoslovanskega kolego, da ima Romunija namen, podpisati z Grčijo prijateljsko pogodbo. Izjavil je, da je prepričan, da bo tej pogodbi kmalu sledil splošen balkanski pakt.

Titulescu ne gre v Berlín

v Zeneva, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Zdravstveno stanje romunskega zunanjega ministra Titulesca se je zboljšalo, tako da se pričakuje, da bo koncem tedna odpotoval. Verjetno se bo vrnil naravnost v Bukarešto, kjer je njegova prisotnost potrebna, tako da se bo njegova pot v Berlin najbrže odgodila.

Litvinov obračunava z Londonom

v Zeneva, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Litvinov je imel danes velik govor, ki je že na zunaj imel značaj obračuna Moskve z angleško politiko. V uvodu je angleški delegaciji odredil pravico, dvomiti o vzrokih, zakaj je sovjetska Rusija prišla v Zenevo. Tudi on lahko vpraša angleške delegate, ali so bili poslani v Zenevo iz pacifističnih razlogov. Glede očitka, da Rusija sabotira Društvo narodov, je vprašal, ali ni tudi sabotaža, če se Anglija brani, da se kmalu izvrši drugo čitanje načrta konvencije, ki ga je komisija sama izdelala. Opozarjal je na to, da je sovjetska vlada že na konferenci v Zenevi leta 1922 predlagala, da se najprej razpravlja o vprašanju splošne razorožitve. Takrat je drugim vladam bilo važnejše, da najprej razpravljajo o vrnitvi enega dela privatne posesti v Rusiji. Sovjetska vlada v desetih letih svojega obstoja ni napadla nobenega svojega sosedu in se je od prvega tre-

Popolna kapitulacija SDS

ali kako je SDS na Taboru konec jemala.

Res je, da so aranžerji zborovanja znali prikriti svojo popolno kapitulacijo pred »rupašem« Radičem z naročenimi in komandiranimi živio-klici, toda nobeno zakrivanje ne more utajiti dejstva, da je kapitulacija pred Radičem v nedeljo 18. marca bila popolna in da so SDSarski listi to dejstvo v svoji nerodnosti še sami dovolj jasno podčrtali in razglasili urbi et orbi. In misliti si moremo, vsaj videlo se je na obrazu Stipice, da je bil izredno zadovoljen z uspehom svoje politike, ki je pritirala slavnega jugoslovanskega Mussolinija in njega oprodo dr. Žerjava z vsemi trabanti vred — v voljšo jamo, iz katere ni izhoda, razen popolne kapitulacije pred tistim Radičem, ki je moral moliti pred Pribičevićem, Maksimovićem in Pašićem v parlamentu 27. marca 1925 koze molitvice vidovdanskega sistema. Zadovoljno si je gladiil svojo brado, poslušajoč žalostne jeremijske SDSarskih voditeljev, ko so drug za drugim priznavali

prvič, da je bila vsa njihova politika zadnjih deset let popolnoma zanič, skrahirana in docela zgrešena,

drugič, da so padli na kolena pred tistim Radičem, za katerega prej niso mogli najti dovolj zasmehljivih in grdečih priimkov. Dr. Žerjav je že vedel, zakaj je ostal rajši v Belgradu!

Še nekaj treba naglasiti. Stipica je bil v nedeljo proti vsakemu pričakovanju sijajne volje in je, kar se govornice tehnike tiče, res popolnoma obvladal poslušavce in žel velike ovacije. To moramo priznati, dasi nam njegovi ocvirki na račun SLS in dr. Koroščevo politiko niso prav nič škodili. Nasprotno, celo to smo čutili, da so se govorniki namenoma vzdržali prevelikih napadov, zavedajoč se dejstva, da rupaši in policajdemokrati ne smejo v Ljub-

nutka izjavila pripravljeno, udeležiti se razprav o razorožitvi. Rusija je, ne da bi bila članica Društva narodov, prišla v Zenevo z željo, oprostiti države bremen oboroževanja, in če se prvih treh zasedanj komisije ni udeležila, je to krivda Društva narodov samega.

Litvinov je dalje izjavil, da se sovjetska vlada za svojo soudeležbo pri razpravah o razorožitvi ne more obvezati, da ne bi kritizirala Društva narodov. Tega tudi druge države niso storile. Sovjetska vlada ima namen, da se odzove vabilu za vstop v Društvo narodov. Dalje je omenjal angleško politiko na Kitajskem in Zinovjevo pismo. Potem je izpovedal, da ne razume, zakaj lord Cushenden sploh noče uvaževati ruskega projekta. Zinovjevo pismo je potvorba in razkrinkanje je potrjeno s tem, da angleška vlada še danes odklanja, odrediti preiskavo. Moskva smatra za vmešavanje v tuje države, če se vojne ladje stacionirajo v tujih pristaniščih, kakor n. pr. v Franciji, ali če se pozove neodvisna vlada, da opusti opozicijo proti sosedu, kakor je to storila angleška vlada v Perziji.

Francoski delegat, grof Clausel je potem predlagal, da se predložena besedila obeh načrtov, to je načrta konvencije o razorožitvi, ki ga je sestavila razorožitvena komisija, kakor tudi ruski načrt predložita vsem vladam in da se predsednik komisije prosi, da skliče razorožitveno komisijo vsekakor pred prihodnjim zasedanjem Društva narodov.

Za Litvinom še Čičerin

v Moskva, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Čičerin je pred zastopniki listov v ostri izjavi odgovoril na Baldwinov govor z dne 19. marca. O Baldwinovih opazkih glede Sinovjevega pisma je rekel, da ni resnična niti ena beseda ter da so te opazke za člane sovjetske vlade žaljive in obrekljive. Angleška vlada je svoječasno odklonila vsako možnost za pojasnitev potvorbe in tudi še sedaj vzdržuje obdolžitev brez možnosti dokaza. Tako postopanje že vnaprej onemogoča dobre odnose.

Turčija bo sodelovala že pri jesenskem zasedanju

r Zeneva, 22. marca. (Tel. »Slov.«) Turški zunanji minister Tefik Ruždi bej se sedaj nahaja v Zenevi radi zasedanja pripravljane komisije za razoroževanje. Imel je že več razgovorov o vprašanju vstopa Turške v Društvo narodov. Misli se, da bo Turčija sodelovala že pri jesenskem zasedanju Društva narodov.

Španija se je odločila za vstop

v Zeneva, 22. marca. (Tel. »Slov.«) V komisiji Društva narodov za varstvo otrok je danes sporočil španski delegat don Pedro y Sandro, da se bo Španija vrnila v Društvo narodov meseca septembra. Generalno tajništvo Društva narodov še nima oficijelnega sporočila španske vlade.

v Paris, 22. marca. (Tel. »Slov.«) »New-york Herald« poroča iz Madrida, da se je španski kabinet odločil za zopetni vstop v Društvo narodov. V dotični španski notici, ki jo bo predložil španski poslanik v Švici, se izreka pričakovanje, da bo Španija pri svojem vstopu dobila iste pravice in dolžnosti, ki jih je imela pred izstopom. Smatra se, da bo Svet Društva narodov dovolil Španiji na pol permanentni sedež za tri leta s pravico zopetne izvolitve.

ljani preveč zabavljati čez pristaše one stranke, ki je vedno od početka bran la avtonomijo tiste Slovenije, ki jo je SDS in SKS pomagala z Radičevu negativno in brezglavo politiko leta 1921 razdeliti na dve oblasti in to zakoniti »za vse večne čase« v vidovdanski ustavi. Da, kapitulacija obeh — Radiča in Pribičevića — pred taktiko dr. Korošca je bila na nedeljskem shodu tolika in tako očitna, da so morali glavni voditelji vprico »deset tisočev« priznati »voj veliki greh in vprico vse Slovenije moliti svojo veliko očitno spoved največjega greha, ki so ga leta 1921 zakrivali iz samega sovraštva in bojazni pred »popovsko komando«, misleč, da bodo za večne čase gnjavili ubogo Slovenijo s pomočjo belgrajske glavnjace.

Za razsodišče med Anglijo in Ameriko

v London, 22. marca. (Tel. Slov.) Kakor piše »Manchester Guardian«, bodo angleško-ameriško pogodbo De Root, ki poteče meseca junija, zamenjali z razsodiščno pogodbo po francosko-ameriškem vzorcu. Obenem hočejo vstaviti v pogodbo poravnalno komisijo za obravnavo vseh angleško-ameriških spornih vprašanj, kakor je taka poravnalna komisija predvidena v pogodbi Bryan iz leta 1914. Nova angleško-ameriška pogodba bo vsebovala tri načela: razsodišče v razširjenem smislu, poravnalno postopanje in obsodbo vojne. Ameriški predlog Franciji, da se v »večstranskih pogodbah« med velešilami izključi vojna kot sredstvo za odločitev mednarodnih konfliktov, se je Angliji predložil dosedaj le informativno.

v Moskva, 22. marca. (Tel. Slov.) Komunistična akademija v Moskvi je iz seznama svojih članov črtala Trockega, Radeka, Rakovskega, Seменова in Preobraženskega radi opozicijskega mišljenja.

Še danes in jutri so srečke naprodaj, še danes in jutri jih lahko dobiš. Zda ni še prepozno, a niti prezgodaj, če hočeš, da prilike ne zamudiš.

V nedeljo popoldne v dvorani unioneit, v nedeljo popoldne, ko ura bo tri, naklonila sreča bo dar stadionski nekemu — a komu, to znano še ni.

Da bodeš med njimi, ki v želji preoroči zaupajo trdno, da čaka jih dar, nakupi si srečk, da srce ti poskoči, ko vile brez nič boš postal gospodar.

naslovom poročali, da je list »Orjuna« obdobje g. Egidija Periča, da je dajal italijanskemu konzulatu v Ljubljani, ki ima organizirano obsežno špijonažo, informacije. Zastopnik g. Periča g. dr. Adlešič nam sedaj poroča, da je omenjena trditve »Orjuna« neresnična, in da je kazenska postopanje proti g. Egidiju Periču, ki je bilo uvedeno na pisanje »Orjuna«, popolnoma ustavljeno.

○ V trafiko si namenjen, da si kupiš čarkoli. Za deset dinarjev dobiš lahko dvajset cigaret Vardar, 44 cigaret Zeta, čeden ustnik, 10 škateljc vžgalice, cel sveženj časopisov in še drugih malenkosti sto in sto. A vse to ni nič: cigarete zakadiš, ustnik izgubiš, vžgalice porušiš, časopise prečitaš. Le malo si imel od vsega. Če pa kupiš srečko II. stadionske loterije za deset dinarjev, zadeneš lahko nanjo: vilo, ki boš stanoval v njej do svoje smrti; kolo, ki se boš vozil na njem, dokler ti ga ne ukradejo; šivalni stroj, ki bodo šivale nanj še tvoje vnukinje in pravnukinje; stensko uro, ki te bo nedvomno preživela. Premisli, preden stopiš v trafiko! Še danes je čas in nikoli več!

○ Kje je nedeljski počitek? Pri sedanjih velikih brezposelnosti bi bil pogoj pametnega gospodarstva povsod paziti na to, da se kar možno največ ljudi, ki so brez dela in jela, primerno zaposli. A temi ni tako. Pri zgradbi nove hiše poleg ljubljanskega dvora se je delalo v nedeljo in na praznik sv. Jožefa pod prelevo, da se mudi za dokončanje dela, in to s polno paro, s konji in s težaki. Toraj, ako se mudi za delo, zakaj se ne dobi več ljudi, ki prosijo za delo, zakaj se tedaj skrunijo nedelje in prazniki? Ali res ne bomo več ločili delavnika od nedelje? Kje je tu poklicana oblast? Izgovor, da se ne more na eni stavbi več delavcev zaposliti, ne drži in je to le znak slabega poznanja razmer.

○ Motorno kolo je bilo ukradeno z dvorišča na Kongresnem trgu 8. Kolo je last tverke Breznik in Fritsch.

EXCELSIOR
POLUTRDI
Facon Lindbergh
Eleganten
ugoden
Varčen
EXCELSIOR

M. Joss & Löwenstein d. d. Praga
Dobiva se v vsaki boljši
modni trgovini za gospode

Cjubiljansko gledališče

DRAMA.
Začetek ob 8 zvečer.
Petek, 23. marca: NEDELJSKI ODDIH. Red B. Sobota, 24. marca ob 15. uri: SNEGULČICA IN SKRATJE. Mladinska predstava pri izredno znižanih cenah. — Ob 20. uri: CYRANO DE BERGERAC. Znižane cene izven.
Nedelja, 25. marca ob 15. uri: PEPELKA. Mladinska predstava pri izredno znižanih cenah. Izven. — Ob 20. uri: MLADOST. Izven.
Ponedeljek, 26. marca: SESTRICNA IZ VARŠAVE. Red C.
Torek, 27. marca: Zaprto.

OPERA.

Začetek ob pol 8 zvečer.
Petek, 23. marca: LADY X. Opereta, Premiera. Premierski abonma.
Sobota, 24. marca ob 15. uri: JULIJ CEZAR. Igrajo dijaki I. državne gimnazije. Izven. — Ob 20. uri: MATI. Na korist materinskega dneva. Izven.
Nedelja, 25. marca ob 15. uri: MARTA. Izven. Ljudska predstava pri znižanih cenah. — Ob 20. uri: LADY X. Opereta. Izven.
Ponedeljek, 26. marca: Zaprto.

Mariborsko gledališče

Petek, 23. marca: Zaprto.
Sobota, 24. marca ob 20. uri: ORLOV. Ab. C. Kuponi.
Nedelja, 25. marca ob 15. uri: DOBRI VOJAK SVEJK. Kuponi. — Ob 20. uri: URH GROF CELJSKI. Prvič. Izven.

Premiera »Urha, grofa celjskega«, najlepše Parmove opere, bo v nedeljo 25. marca zvečer. Ker bo zasedba glavnih partij izvrstna in ker je namenjena polovica premierskega inkasa fondu za postavitev Parmovega spomenika, je želeli, da napolni mariborsko občinstvo, med katerim je deloval vlezaslužni skladatelj zadnja svoja leta, gledališče do zadnjega kotička.

Prijet ponarejevalec bankovcev

V torek 20. t. m. se je v večernih urah pojavil na Celovski cesti mlad kmetički mož, po svoji zunanosti, kakor bi sodil površne opazovalce, neokreten in grčat, dobremu poznavalcu ljudi pa ne bi izostal lokav usmev, ki je za priproste toda za prebrisane ljudi tako značilen. Naš znanec je hodil od gostilne do gostilne, stopil zda v ta, zda v oni lokal, zda v krčmo, zda v trgovino in povsod kupil malenkost in vsako stvar plačal z lepim, popolnoma novim stodinarskim bankovcem novejša izdaja ter dobil povsod izplačan nazaj znesek v drobižu. Naš znanec je prišel na ta način izmenjavati bankovce kar v Spodnji Šiški ter nadaljeval s tem vse do St. Vida. Nihče ni posvečal na videz nerodnemu kmetu kakve večje pozornosti in tudi neznanec se na brže ni mnogo brizgal za ljudi okoli sebe. V trgovinah, kjer je s kupovanjem malenkostnih stvari izmenjavjal nove bankovce, ni radi pozne ure in večernega mraku nihče natančno pregledal bankovca, saj tudi nikomur ni prišlo na misel, da bi mogel ta kmet plačevati s ponarejenim denarjem. Povsod mu ni šlo tako gladko. Ko je v neki gostilni na Celovski cesti v bližini St. Vida hotel plačati s stodinarskim bankovcem, ga je prodajalec zavrnil, češ da se ji zdi bankovec sumljiv. Neznaneč se za to ni zmenil, temveč je stopil kratkoma v bližnjo trgovino, kjer je zopet izmenjal en bankovec. Medtem se je začelo po trgovinah že šušljati o skrivnostnem možakarju, ki v vsaki trgovini nekaj kupi in povsod plača z novim stodinarskim bankovcem. Nekdo je celo ozoril na sumljivega neznanca orožniško postajo v St. Vidu in izrazil pomislek, če neznanec ne razočarje morda — ponarejenega denarja.

Približno ob 6 zvečer, ko je možkar stopil v Pečnikovo trgovino v St. Vidu in hotel tam zopet izmenjati stodinarski bankovec, je vstopil v istem hlou v trgovino orožnik, ki je neznanca legitimiral. Mož se je orožnikovega prihoda tako ustrašil, da bi se kmalu sesedel. Orožnik je odvedel možkarja na orožniško postajo, kjer so ga osebno preiskali. Mož je povedal, da mu je ime Janez Selan, da je 26 let star, oženjen posestnik v Suhadolah pri Mogošcu in da je rojen v Savinji pri Jočeli. Pri preiskavi se ni niti ni več dobilo kaj en sam stotak, za katerega so orožniki ugotovili, da je ponarejen, in sicer prav dobro ponarejen, le barvo je imel nekoliko prekrizčeno. Orožniki so ugotovili delo, da ima pri sebi precej pristavna denarja v drobižu in v bankovcih po 10 Din. Ta denar je Selan izmenjal na svoje ponarejene bankovce. Selan se je radi bankovca opravičeval, češ, da mu jih je nekoliko sličnih podaril neznan mu Hrvat, ki je pred kratkim pri njem prenočeval. Podrobnosti o bankovcih na Selan za enkrat ni hotel izgovoriti. Ker je imel Selan s seboj kolo, je poveljnik orožniške postaje Anton Polončnik preiskal še kolo ter našel v volitni stojišču pod kolesovim sedlom še 14 ponarejenih stotakov, kar je seveda povzročilo podlago za sum, da je Selan v neposredni zvezi s ponarejevalci denarja. Selana je nato posebna orožniška eskorta odgnala v deželne sodne zapore v Ljubljani.

Poveljnik orožniške postaje se je takoj na

podal na Selanov dom v Suhadolah ter tam izvršil temeljito in natančno preiskavo. Selan ima v Suhadolah obširno posestvo in je bil tamkaj spoštovan kot inteligenten in razsoden kmet, ki se zlasti mnogo bavi s kmetijsko literaturo. Pri hišni preiskavi so orožniki našli razne izredno spretno izdelane risbe, načrte in slike, ki jih je napravil Selan sam. Selan je imel v svojem domačem kraju že dalje časa sloves neprekosljivega risarja in slikarja. Dalje so dobili pri preiskavi veliko množino raznih barv, specialnega papirja in čopičev ter raznega slikarskega orodja, iz česar so sklepali, da je moral Selan bankovce sam ponarejati. Včeraj, dne 22. t. m., je bil Selan ponovno in temeljito zaslišan pred preiskovalnim sodiščem. Mož je končno spoznal, da bo vsako izbegovanje rasnice le njemu v škodo ter je priznal, da je bankovce res ponarejal.

Selan je pred leti prevzel očetovo posestvo. Imel pa je za plačati bratu in sestri, vsakemu po 12.500 Din odškodnine. Radi tega je bil primoran posekati svoj veliki gozd, izkupičsk za les v znesku 32.000 Din pa je hotel naložiti v Ljudski posojilnici. Padel pa je po nesreči v roke nekemu ljubljanskemu politiku in tedanjemu agentu Peskove Ljubljanske posojilnice. Ta ga je nagovoril, da je denar naložil pri Peskovem zavedu. Ko je Ljubljanska posojilnica propadla, je Selan izgubil ves denar. Izgube tega denarja ni mogel Selan preboleti in je zato venomer premišljal, kako bi svoj izgubljeni denar nadomestil in kako bi se rešil iz zagate. Tedaj je prišel na misel ponarejanja denarja, zlasti ker je čutil v sebi zelo razvit risarski talent.

Dne 23. jan. tega leta je kupil pri tverdku The Rex aparat »Verographic« opalografičnega sistema v velikosti 16x24 cm, ki je glede velikosti ravno pripraven za izdelovanje matric za stodinarske bankovce. Hkrati se je pustil temeljito in ponovno instruirati o vseh kapricah aparata ter o vseh malenkostnih podrobnostih, ki zahtevajo, da mora biti razmoževalec poučen o njih. Selan pa je z redko vztrajnostjo premagal vse težave. Kupil si je 500 pol posebnega, za ta aparat primernega papirja in raznih kemičnih barv. Zahteval je še več barv, ki jih pa tverdka trenutno ni imela v zalogi. Plačal je vse takoj. Prišel je še enkrat po instrukcije k tverdku ter je celo zahteval, da napravi v lokalni pokizus. Na splošno zaupanje vseh uslužbencev tverdke je Selan s svojo žuljavo roko naravnost mojstrsko kopiral predloženi mu vzorec risbe ter ga nato na aparatu razmožil. Ko se je še informiral o najmanjših kapricah aparata, se je poslovil in se ni več vrnil.

Selan sam pravi, da je izdelal okoli 80 stotakov, od katerih jih je pa moral še nekaj zavreči radi neuspele reprodukcije, dočim je ostale razpečal. V nedeljo 18. t. m. jih je prvič razpečaval v Kamniku, kjer mu je šel posel prav dobro. V torek 20. t. m. je nadaljeval razpečevanje v Mostah pri Ljubljani, nato pa v Spodnji Šiški in dalje po Celovski cesti proti St. Vidu, kjer je nazadnje padel orožništvu v roke.

policija je bila obveščena in je dognala, da je 9. III. t. l. kupil neki mariborski mesar vola za 5000 Din in da je imel dotičnik pravilno izdan živinski potni list na ime Marko Kresonja iz Dobrenja pri Mariboru. Policija je stvar odstopila orožništvu. Orožniki so Kresonjo prijeli in ta je dejanje takoj priznal. Denarja je imel še okoli 4000 Din.

□ Iz mariborske kaznilnice sta pred nekaj dnevi pbeegnili 16 letna fanta Franc Polič in Franc Ornik, ki sta bila kaznovana zaradi hudodelstva tatvine. Prostosti pa se nista dolgo veselila, ker včeraj sta bila aretirana in poslana nazaj v kaznilnico.

□ Tatvina v bolnici. Pušek Ivanka, zasebnica v Selnici ob Dravi, je prišla v sredo dopoldne v bolnico. Ko je šla k zdravniku, je obesila plašč v čakalnici. Vrnivši se, pa je videla, da ji je iz žepa izginila denarnica s 110 Din gotovine in nekaj drugih malenkosti. Stvar je javljena policiji, da poišče tatu.

□ Nesreča. Ključavničarski mojster, Schell Jože se je peljal s svojim motorjem po opravkih. Na Tezmem, ko je zavil na Ptujsko cesto, pa je po nesreči padel. Pri padcu je dobil precejšnje poškodbe po obrazu in si je tudi pretresel možgane. Prepeljan je bil takoj v bolnico, vendar je malo upanja, da okreva.

Celje

»Materinski dan. Tretjič se bodo prihodnjo nedeljo poklonile celjske katoliške organizacije v plemeniti hvaležnosti našim materam. Popoldanska proslava v Narodnem domu ima sledeči spored: 1. Govor, govori g. I. Peršuh. 2. Ferjančič: Rožice ne bom trgala; Foerster: »Ave Marija« iz opere »Gorenjski slavček« — izvajajo mešani zbor Kat. prosvetnega društva v Celju pod vodstvom g. Al. Miheliča. 3. Deklamacija. 4. Za materjo, simbolična vaja s spremljevanjem moškega zbora. Izvajajo celjske Orlice s sodelovanjem moškega zbora Kat. prosv. društva. 5. Meško: Mati, po Andersevu pravilnici prirejena pravilnična igra s petjem v 6 slikah. — Vstopnice se dobijo že danes v Slomškovi tiskovni zadrugi.

»Haydn »Stearjenje« 1. aprila 1928 ob 4 popoldne v Celjskem domu. Vstopnice so v prodaji pri Goričar Leskovšek in v Slomškovi zadrugi.

»Kristusova drama«. Jutri v soboto 24. t. m. ob 8 zvečer in v nedeljo 25. marca ob 4 popoldne bo v celjskem mestnem gledališču prav posebno praznično. Voziroritev »Pasijonac«, ki jo oskrbi ravnatelj Bratina s požrtvovalnimi celjskimi igralci-prostovoljci in z gostom g. Kauklerjem iz Ptuja, ki nastopi v vlogi Kristusa, je prav posebno zmnožna pritegniti v gledališče široko javnost in ustvarjati ono pobožno razpoloženje, s katerim bi v obče morala publika slediti skrivnostnemu stvarjanju igralca na odru. Prepričani smo, da bo vse vzpizoritev prejšnjena s tako ljubeznijo in plemenito resnostjo, da bo resnično dvigala ter bo v čast gledališču in v požaltnenje naših duš. Priporočamo obisk vsakomur.

»Uradni dan« Okrajnega gremija trgovcev v Celju za člane v gornjejejskem okraju se vrši v ponedeljek dne 26. marca t. l. in sicer od 9—12 dopoldne v Gornjem gradu v gostilni pri Voršniku in od 2—4 popoldne v Mozirju v gostilni pri »Poštitu«. V slučaju slabega vremena se vrši uradovanje v Gornjem gradu od 11—12.30 dopoldne Načelnstvo.

»Regulacija Savinje«. Danes ob 17 se vrši na mestnem magistratu konferenca, ki bo razpravljala o tem, kako in na kateri način naj bi se prišlo z

Mladost in ljubkost

se da dolgo ohraniti. S stanim negovanjem z NIVEA-CREMO se prepreči razpokanje kože na obrazu ter odstrani lise. NIVEA-CREMA vsebuje Eucerit, substanco, ki pozvi funkcie kože. Vendar samo

Nivea-crema

neodložljivimi regulacijskimi deli na Savinji. Konferenca se vrši na pobudo mestne občine.

Sv. Jurij ob Taboru. V nedeljo dne 25. t. m. po rani službi božji se vrši v cerkveni hiši javen politični shod, na katerem bo govor o političnem položaju in o občinskih volitvah. Ker se 1. aprila vršijo v tej občini občinske volitve, je važno, da pridejo volivci do jasnosti, kakšnega pomena morejo biti občinske volitve za nadaljnji razvoj občine.

Dopisi

Jesenice

Sejem na praznik sv. Jožefa na Savi je bil, tako od strani prodajalcev, kot kupcev tako obilno obiskan, da le malokdaj tako. Ljudstva se je trlo, da ni bilo mogoče naprej in se je promet od časa do časa popolnoma ustavil. Posebno okoličanov je bilo mnogo. Zunanji posetniki sejma pa niso prišli na Savo toliko radi sejma, pač pa so si prišli ogledati film »Sv. Frančišek Asiški«, ki se je predvajal ta dan večinoma le za deželane. Društvo »Orele«, ki je ta kulturni film oskrbelo, je lahko zadovoljno z uspehom.

Na praznik zvečer je bila po dolgem času dvorana Kat. del. prosvetnega društva zopet mnogo prepolna, da bi bila sprejela vase vse ona ljubitelje glasbe, ki so hoteli slišati Vilharjevo opero »Smiljanec«. Vsi rezervni stoli in tronožni »šustarčice« so morali na pomoč, a vseeno je bilo povpraševalcev še veliko preveč. Opera je jako dobro uspela. Kakor čujemo, bo opera še enkrat uprizorjena.

Sv. Rok na Selah. S pomočjo blagih dobrotnikov v domači in sosednjih župnijah, zlasti po dobroti veleposelnika in lesnega trgovca ter cerkvenega ključarja Jožefa Ilonvika p. d. Zaberčnika na Gornjih Selah in njegove soproge smo dobili tretji zvon za nšo lepo cerkev. Vile so ga zelo posrečeno Strojne tovarne in livarne v Ljubljani. Obenem smo dobili nove moške klopi v cerkvi, zelo lepo in okusno delo mizarkega mojstra Fr. Filaha v Kotljah. Poleti dobimo še ženske. Tako bo polegoma vsa cerkva prenovljena.

Cerkveni vestnik

Glasnik presv. Srca Jezusovega. Izšla je 4 (aprilova) številka z zanimivo in bogato vsebino, med drugim o notranjem življenju, poet po katoliškem svetu itd., kakor tudi lepe pesmi in slike.

Mučeniška Mehika, knjižica, ki verno in nazorno slika mučeništvo katoličanov v Mehiki, se dobiva pri upravi Glasnika, Ljubljana, Zrinskega cesta 9, po 6 Din izvod, s poštnino 7 Din.

Za blaženo je proglasil 19. t. m. papež Pij XI. Ivano Elizabeto Bickler des Ages, sestanoviteljico reda hčera Križa, ki se tudi imenuje sestre Sv. Andreja.

Vzhodni liturgijski teden se je vršil te dni v več cerkvah škofije Saint Brieuc v Franciji in dokazuje veliko zanimanje francoskih katoličanov za vprašanje Unije.

Sporti

S. K. Jadran. Danes popoldne ob 15 obvezno trening za vse igralce prvega in rezervnega moštva na klubovem igrišču. Zvečer ob 20 sestanek v Narodni kavarni. Nov klubov naslov se glasi: Jos. Gärtner, Ljubljana, Prešernova ul. 3.

400 KM HOČE DOSECI.

Pred par tedni je napravil Campbell v Daytonu (Florida) nov avtomobilni svetovni rekord z indieranimi 333 km na uro. Dotedaj je imel rekord Segrave s 328 km. Seveda bi dobil Segrave rekord rad nazaj. Neki angleški velekapitalist mu je dal v ta namen neomejena denarna sredstva na razpolago, in sedaj gradi Segrave nov avtomobil, s katerim hoče doseči hitrost 400 km! Motor, ki bo avtomobil gнал, bo imel 1200 konjskih sil, tip bo Rolls-Royce. Kakor Campbellov »Blue Bird« (modra ptica), bo opremljen tudi Segraveov avtomobil z aeroplanskim repom.

PRIPRAVE AMSTERDAMA.

Dotok tujcev ob priliki olimpijskih iger stavi na Amsterdam velike organizacijske zahteve. Hotel-skih sob ni dosti na razpolago in tudi skoraj nič v počtev ne pridejo, ker so poleti po večini zasedene od stalnih gostov. Zato je v Amsterdamu in v bližnji okolici ena sama možnost naslanjenja: zasebne sobe in nalašč za to priliko pripravljena množinska stanovanja. Vodilni amsterdamski krogi so na to misel pozno prišli; inozemski časnikarji šele so jih z nujnimi in svarečimi glasovi zdramil. Od 1. januarja naprej obstoja tozadeven urad, na dan reši do 800 vprašani, in je to zadosten dokaz, kako potreben je bil. Sedaj ima urad na razpolago 25.000 sob; za 8—5 hol. goldinarjev ne dan boš dobil stanovanje in zajutrek. Holandski goldinar je 23 dinarjev, torej 70—120 Din na dan. Vsakomur, ki hoče iti na olimpiado v Amsterdam, nujno svetujemo, naj se obrne na ta urad, in sicer kakor hitro mogoče. Nastanjen je v Reguliersgracht N. 109. Na vprašanje ti pošljejo vzorec, na katerem javiš svoje posebne želje. V mestu samem je samo določeno število sob, druge so v bližnji okolici. Zato moraš prav posebno podčrtati, če hočeš stanovati v mestu. Kar se tiče množinskih stanovanj, so razne potovalne družbe vzele v najem že številne šolske in restavracijske prostore. Tudi bo v pristanišču zasidranih več ladij, ki bodo opravljale službo plavajočih hotelov. Pisali smo tudi že, da bodo nekateri obiskovalci prišli na lastnih parnikih in da bodo stanovali na njih, tako na primer Skandinavci in Amerikanci. Pri uredbi množinskih stanovanj bosta pomagala vojaštvo in Rdeči križ. Avtomobilisti bodo videli, da so hotelske garaže nezadostne, in naj se zato tudi oni obrnejo na organizacijski urad. Od 1. maja nadalje bo uradoval ta urad na glavnem kolodvoru in se bo mogel vsak novodošlec takoj tam informirati o vsem potrebnem. Iz okolice bodo vozili v mesto posebni vlaki. Visokoboki so prevzeli voditeljsko službo. Vsak, ki bo prišel v Amsterdam, bo dobil v roke načrt mesta; na cestno železnico so se v načrtu posebno ozirali.

Kaj je novega

KOLEDAR

Petek, 23. marca: Jožef Oriolski, Pelagija, Viktorijan, Teodul, Nikolaj.

Novosadska vremenska napoved za dan 23. marca: Oblačno vreme. Ponekod bo deževalo. Po planinah bo snežilo. Na vzhodu še nadalje močni vetrovi. Na Primorju široko. Na vzhodu košava.

Dunajska vremenska napoved za 23. marec: Severne Alpe: Menjaje oblačno, gorak veter, zvišanje temperature. Vzhodne Alpe: Večinoma oblačno, tu in tam lahne padavine, zvišanje temperature. Južne Alpe: Jugovzhodni vetrovi, oblačno, padavine, zvišanje temperature.

Vreme v Belgradu 22. marca: Ves dan košava, ki je dosegla do 20 m hitrosti na sekundo. Temperatura zelo nizka. Ves dan je deževalo.

ZGODOVINSKI DNEVI

23. marca: 1754 se je v Zagorici rodil Slovenec-matematik Jurij Vega. — 1912 se je pričela graditi železniška proga Novo mesto—Metlika. — 1819 je bil umorjen nemški pesnik August von Kotzebue. — 1842 je umrl francoski pisatelj Henry Beyle (Stendhal).

★ Volitev župana v Ribnici. Dne 20. marca se je vršila v Ribnici volitev župana in občinskega starešinstva. Za župana je bil zopet izvoljen g. Ivan Novak, zvest somišljenik SLS, s 23 glasovi, ker so ga volile tudi sprotne stranke. Tudi vseh 7 svetovalcev je izvoljenih iz vrste SLS. Zdravnik dr. Schiffrer (SDS) je odstopil svoje odborniško mesto sodnemu nadsvetniku Mejaču (SDS). Tako je zopet enkrat končan boj za ribniško občino s popolno zmago SLS. Čast volivcem!

★ Zadnje so najboljše — o tem je marsikdo prepričan. Povemo vam, da imamo v zalogi res prav majhno število stadionskih srečk. Sežite po njih — ne čakajte!

★ Poslanec Klekl zbolel. Iz Belgrada se poroča, da je g. poslanec J. Klekl zopet hudo zbolel. Zdravi se v tamošnjem sanatoriju. G. poslanec je bil tudi lani ob tem času nevarno bolan in je nad pol leta ležal v bolnici v Murski Soboti.

★ Jubilej. 27. marca bo zagrebško Društvo sv. Jeronima proslavilo 60 letnico obstoja. Vlada je sklenila, da jo zastopata na tej proslavi notranji minister dr. Anton Korosec in prosvetni minister Milan Grol.

★ Za graditev stanovanj. Iz posebnega fonda ministrstva za socialno politiko so se odobrili belgrajski, zagrebški in ljubljanski občini potrebni krediti za graditev občinskih stanovanj.

Varujte se hripe!

Najboljše varstvo proti hripi, škrlatici, difteriji, angini, influenci in prehladu nudijo vam preizkušene

ANACOT-PASTILE

DR. WANDER

Nobena hiša ne bi smela biti brez njih! Cena jim je tako nizka, da so vsakomur dostopne. Čuvajte se manj vrednih preparatov, ki v novjšem času posnemajo Anacot-pastile.

je pa v Jugoslaviji kakor tudi v Avstriji res ni zerno preskrbljeno. V celnem vlaku en sam kupeček za nekadilce, še tam napis tako neznaten in sicer samo na vnani strani, v kupeju samem pa nič ne, tako da kadilci to navadno kar prepro in je tudi ta edini nekadilski kup — zakažen. Kam naj se denejo potniki na pljučni bolni, ali kateri tobaka sicer ne morejo prenašati? Sploh je tobak vsemogočen brezobzirnež. Ljudje so sicer tako obzirni, tako nežni, tako fini, da se za vsako malenkost opravičujejo in kličejo: prosim, dovolite, oprostite, pardon! Tobakar pa ti meni nič, tebi nič prižge svoj tobak in ti kadi pod nos, češ, ti moraš moj dim požirati, ali ti je prav, ali ne. In vendar je dim požirati brez primere bolj mučno, kakor če se te kdo nehoti z roko ali nogo malo zadene. — V Nemčiji, in koliko sem videl, tudi na Češkem, v Italiji in Belgiji, je cel vlak razdeljen, dasi Nemci mnogo kadijo, na dve polovici: pol za kadilce, pol za nekadilce, kar je zunaj in znotraj tako debelo napisano, da še ponoči ne more nihče prezreti. V tem oziru bi bila pri vas remedura v resnici potrebna. Ali je med gg. poslanci kak nekadilec, da bi tole reč enkrat podregel? ...

Ne bom dalje razlagal prednosti nemških prometnih sredstev. Naj omenim le še to, da je na kolodvoru pri vsakem vlaku vselej tudi napisano, kako so razredi razvrščeni: 3. spredaj, 4. sredi, 2. zadaj, ali narobe. Celo cel vlak sem videl naslikan, namreč notranjo razdelitev, da si vsak lahko izbere prostor, preden vlak odide. Če vam pa to opisujem, ne smete misliti, da nisem pravičen in da ne priznavam, kar je doma dobrega. Nikakor! Nasprotno! Vsak napredek doma nas veseli. Gradite nove železnice, tešete nove ladje; vse to z veseljem spremljamo, po svoji slabi moči še podpiramo. Ko sem jeseni, vračajoč se v Nemčijo, stal v Lincu na mostu čez Donavo, ti ravno priplove po reki

★ Sprejem v državno službo. Ker rabi za graditev novih železniških prog, ki se bodo pričele graditi v najkrajšem času, ravnateljstvo za graditev novih prog večje število inženjerjev in tehničnih uradnikov s končano srednjo tehnično šolo, se je po odobrenju železniškega ministra razpisal natečaj za sprejem teh strokovnjakov v državno službo.

★ Prosvetni zakon. Prosvetni minister je sklenil, da koncem tega meseca predloži narodni skupščini sledeče zakonske načrte: o ljudskih in srednjih šolah in o vseučiliščih. Vsi ti zakoni imajo že končnoveljavno besedilo. Po vseučiliškem zakonu bo imelo ljubljansko vseučilišče pet, zagrebško sedem in belgrajsko šest fakultet.

★ Poštni minister operiran. Poštni minister Kocič je bil včeraj dopoldne operiran na slepiču v bolnici na Vračaru. Njegovo stanje je v splošnem zelo ugodno.

★ Veliki župan podonavske oblasti, katere sedež je v Smederevu, se je sporazumel z oblastno skupščino, da bo 6 mesecev v letu imel svoj sedež v Vršču, 6 mesecev pa v Smederevu. Ta kompromis mora potrditi notranje ministrstvo.

★ Učiteljska vest. Jernej Čebul je iz zdravstvenih ozirov premeščen iz Črneč na III. deško šolo v Mariboru.

★ Kinematograf in šola. Francosko ministrstvo za prosveto je sprejelo v svoj program uporabljanje kinematografa v naučne svrhe v šoli.

★ Plačajte, oziroma vrnite stadionske srečke tako, da jih bo imel akcijski odbor v petek v rokah. Neplačane srečke za žrebanje ne pridejo v poštev.

★ Za nadškofa v Vidmu je papež imenoval monsignora Nogaro, dosedaj generalnega tajnika tako zvane Propagande. Dosedanji videmski nadškof Rossi, ki je zaradi zapletenosti v znano zadevo od fašistovske vlade preganjan petih poplarskih duhovnikov moral svoj škofijski sedež zapustiti, je imenovan za patriarha v Carigradu. Kakor znano, spadajo pod videmsko nadškofijo tudi beneški in rezijanski Slovenci.

★ Annuario Pontificio — vsigdar izredno interesantni letopis svete stolice — za leto 1928 je pravkar izšel na 974 straneh. Papežev šteje s sedaj vladajočim 261. Dekan kardinalnega kolegija, najstarejši od vseh, je Serafino Vanutelli. Vseh kardinalov je 66. Škofijskih sedežev po vsem svetu je 1125, apostolskih vikarijatov 227, apostolskih prefektur 98. Sveta stolica je zastopana pri inozemskih državah po 22 nunciaturah, 6 internunciaturah in 19 apostolskih delegacijah. Diplomatični zbor pri sveti stolici pa šteje 11 poslanikov (Argentina, Brazilija, Belgija, Kolumbija, Nemčija, Francija, Španija, Čile, Peru, Poljska, Prusija) ter 18 polnomočnih ministrov. Med drugimi posebnostmi je omeniti, da je kongregacija vzhodnih zadev, ki je dozdaj bila na predzadnjem mestu, napredovala na tretje mesto. Med papeškimi komisijami je nova komisija za Rusijo, kateri je predsednik kardinal Sincero, referent pa msgr. d. Herbigy. Vatikanskim muzejem je priključen novi papeški etnografsko-misijski muzej.

★ Denar pošlji naprej, če želiš poskusiti srečo z zadnjimi stadionskimi srečkami.

★ Smrt vzornate. V Tešnju v Bosni je umrla 20. marca po dolgem trpljenju gospa Zmagica dr. Obermanova. Doma iz Cerknice, je bila nekaj časa učiteljica, nazadnje v Brus-

nicah na Dolenjskem. Zavrtna bolezen je prekinila njeno dobrih del polno življenje. Težko bodo pogrešali tešanski katoliki to plemenito ženo. Njena darežljiva in spretna roka je bila povsod, kjer je bilo treba pomoči, bodisi v cerkvi ali med ljudstvom. Bila je katoličanka v mišljenju in življenju. Zapušča soproga in dva otročka. Bog, za kojega čast je toliko storila, ji bodi obilni plačnik!

★ Za cesto Luče—Podvolovjek—Kamnik. Na pobudo Tujskoprometnega društva v Lučah se je 18. marca vršilo v Lučah manifestacijsko zborovanje za zgradbo ceste Luče—Podvolovjek—Kamnik. Mnogostevilna udeležba je bila najjasnejši dokaz, kako veliko zanimanje vlada med tukajšnjim prebivalstvom za ta cestni načrt in kako težko in nestrpno že čaka njegovega uresničenja. Zborovanju je prisostvoval tudi g. okrajni glavar Voušek iz Gornjega grada, nadalje gg. ravnatelj inž. Lojze Zumer iz Marijinega grada, okrajni ekonom inž. Oblak in oblastni poslanec Strucelj. G. okrajni glavar je zborovalcem prav zanimivo očrtal zgodovinski razvoj te cestne akcije ter jim nazorno pojasnil veliko gospodarsko važnost te ceste. G. ravnatelj inž. Zumer je povsem upravičeno poudarjal, da so oblasti dolžne našemu prebivalstvu pomagati in popraviti s tem krivico, ki se nam je godila v bivši Avstriji, ki je te kraje vedno gospodarsko zapostavljala. Z velikim zadovoljstvom so zborovalci vzeli na znanje izjavo g. oblastnega poslanca Strucelja, da se bosta on in njegov tovariš oblastni poslanec Blekač zavzela za stvar, da pride čimprej do izvedbe tega česnega načrta.

★ Umrl je na Dunaju g. Tomaž Ogrin, poštni uradnik v pokoju. Dosegel je starost 82 let. Pokojni je bil rojen iz znane Ogrinove rodbine na Stari Vrhnik. Na Dunaju je bival okrog 50 let.

★ Pozor! Lani poleti je hodil po deželi neki A. D. iz Ljubljane s svojim pomočnikom in se je ponujal duhovščini, da popravi cerkvene ure v zvonikih. Mož je pa navađen klepar in se ne razume nič na ure. Kolikor se mu da, za toliko je cerkev oškodovana.

★ Nesreča. Sin našega vlega pristaša Ig. Novaka, p. d. Plavca v Bezgovnicah v župniji Sv. Rupert nad Laškim, je delal na stroj rez za živino. Pri tem delu mu je spodrsnila noga. Revez je padel naravnost v kose slamoznice. Strašne rane je dobil na obeh rokah in na glavi. Še ponoči so ga spravili po dolgi in ledeni cesti 24 km daleč v cel'sko bolnico. Upati je, da bo zmagala mladostna moč nad nesrečo. Ponesrečeni je korajžen, delaven in priden fant.

★ Umrl je po kratki bolevni v noči na 22. marec g. Janez Cerar, posestnik v Rudniku pri Moravčah. Blagi pokojnik je bil vedno zvest pristaš SLS. Udeleževal se je s svojim izbornim tenorjem pri cerkvenem in društvenem pevskem zboru. Bil je vedno naročnik našega časopisa in nad 50 let član Mohorjeve družbe. Pogreb se bo vršil v soboto ob 8 zjutraj iz hiše žalosti na farno pokopališče v Moravčah.

★ Razpis službenih mest cestnih nadzornikov. Oblastni odbor mariborske oblasti bo tekom letošnje poletne seje rabil večje število delovodij (polirjev) kot pomožne strokovne organe pri izvedbi svojih večjih in manjših gradbenih del. Reflektanti na ta mesta naj svoje po predpisih običajno opremljene prošnje, katerim morajo biti priložena tudi spričevala o šolski izobrazbi in dosežanjih praksi, predložijo oblastnemu odboru v Mariboru najkasneje do 15. aprila. Po uspešni uporabi v omenjeni poletni dobi lahko pridejo prosilci v poštev za eventualno nastavitve kot stalni cestni nadzorniki v okrajih mariborske oblasti, ako obenem vsaj z dobrim uspehom absolvirajo strokovni tečaj, ki se bo pri zadostnem številu obiskovavcev v ta namen ev. vršil letošnje jesen v Mariboru. Prednost imajo prosilci s primerno tehnično predizobrazbo v šoli ali praksi, kar pa morajo dokumentarično dokazati.

★ Delo za gimnazijo v Murski Soboti. Ker je bivši prosvetni minister dovolil zopetno otvoritev petega in sedmega razreda, ima gimnazija sedaj sedem razredov. Med temi pa so državni samo štirje nižji razredi in šest razred. Peti in sedmi razred pa sta privatna. Ker so bili peto. in sedmošolci izpostavljeni nevarnosti, da bi morali zopet v Ljubljani nadaljevati svoje študije, se je osnoval poseben šolski odbor, ki z lastnimi prispevki vzdržuje ta dva razreda. Žrtve so velike, toda odbor prenese vse, ker bi drugače zopet moralo 32 dijakov zapustiti domača tla in se podati na tuje zavode.

★ Smrt dveh vzor-fantov. V župniji Smartno pri Slovenjgradcu sta umrla mladeniča Avgustin Lužnik in član Orla Anton Slemenik. Bila sta zgled vsem fantom v župniji. Ob njunem pogrebu se je zbral ves mladeniški svet, da se poslovijo od nezabnih tovarišev.

★ Požar v zagrebški tovarni »Penkala«. Včeraj ob pol 3 popoldne je nastal požar v zagrebški tovarni »Penkala«, in sicer v dvoriščnem stolpu na ventilatorju. Ni znano, na kak način je požar nastal, misli se pa, da je kdo odrgel tlečo cigareto. Ognjegasec so prišli na lice mesta še le po preteku ene ure, vendar pa je bil požar takoj lokaliziran in je škoda minimalna.

★ Pokopališke hijene. V vasi Donji Račnik pri Jagodini so prišli na sled neki tolpi, ki je na vaškem pokopališču odpirala grobove in ropala obleko z mrtvecev. Tatvine so odkrili, ko so pokopali Gjorgja Stojanoviča, ka-

Za desinfekcijo
ustne dupline in
grla, za obrambo
proti gripi, vnetju
vrata in prehladu

Panflavin
pastile

Učinkujejo specifično pri vseh
nalezljivih boleznih.

teremu sta njegova brata dala napraviti zelo lep grob. Dan po Stojanovičevem pogrebu se našli grob neke stare ženske ves razkopan. Neznani tatovi so odnesli vse preproge, ki so jih dali sorodniki po srbski šegi v grob. Ker sta se brata Stojanoviča bala, da bo oropan tudi grob njunega brata, sta pričela na grob paziti, obenem pa sta prijavila oblastem zločin, ki sta ga odkrila. Na bratovem grobu pa sta napravila posebno skrivno znamenje. Da kasneje je to znamenje izginilo. Ko so grob odprli, so našli pokrov krste popolnoma odprt, trupla pa so bila odvezta vsa oblačila. Ob lasti vneto iščejo pokopališke roparje.

★ Iz pisma ukraden ček. Gospa Ema Kosser v St. Petru v Savinjski dolini je prejela pred dnevi priporočeno pismo od svojega sorodnika iz Amerike, v katerem ji piše, da je pismu priložen ček za 20 dolarjev na njeno ime. Pismo je bilo na zadnji strani odlepljeno ter je bil ček od neznanega tatu ukraden.

★ Okradeni Palestinci. Pred tednom dni je bil v vlaku blizu Zidanega mosta okraden neki Mohamed Aleksandre, doma iz Palestine. Tat mu je ukradel kovčeg, v katerem je bilo nekaj obleke in perila, palestinski potni list in usnjata listnica, v kateri je bilo 42 angleških funtov gotovine. Palestince je tatvino prijavil angleškemu konzulatu v Zagrebu, ta pa je naprosil ljubljansko policijo za izsleditev tatu.

★ Radi prašiča zaklal človeka. Kmetu Nikoli Salopeku iz Rakovice je nekdo ukradel na sejmu v Karlovcu prašiča. Salopek je takoj začel prašiča iskati in je blizu Rakovice dohitel kmeta Mičo Borovico, ki je še z nekatrim drugimi kmeti gnil prašiča. Ko je Salopek zahteval prašiča, je nastal prepri in pretep, tekom katerega je Borovica potegnil dolgo nož in ga porinil Salopeku v levo stran prsi. Salopeka so prepeljali v karloško bolnico, kjer so mu dali prvo pomoč. Ker je rana težka in ker je izgubil že mnogo krvi, najbrže mu ne bo mogoče rešiti življenje.

★ Smrtna nesreča delavca v tovarni. V ponedeljek zvečer je 30 letni delavec Anton Gubec iz Grab pri Zlatarju prevažal v opekarni Pichler in Frelich na Illovcu v Karlovcu opeko z vagončkom. Pri vožnji ni opazil, da njegov vagonček ni zaprt z železnim pokrovom. Ko je bil vagonček v največjem diru, je pokrov odskočil in ga tako udaril po glavi, da je bil na mestu mrtev. Gubec je bil zelo marljiv in resen delavec.

Ljubljana

NOCNA SLUŽBA LEKARN

Drevi imata nočno službo: Sušnik na Marjinem trgu in Kuralt na Gosposveti cesti

© XXII. prosvetni večer, ki bo nocoj ob 8 v beli dvorani Uniona, bo posvečen Podkarpatski Rusiji. Predaval bo o tem zanimivem kotičku slovanske zemlje g. Sedivy, ki je brezdvoma eden prvih poznavcev slovanskega žitja in bilja. Predavatelj je prinesel s seboj iz Prage krasne skioptične slike, ki bodo predavanje pojasnjevale. Na programu sta dalje dve glasbeni točki: Wieninavsky: Legende, in Mazurka za vijolino in glasovir; igrata g. notarski kandidat Šone in gdca A. Leskovec. — Vstopnice po 5, 3 in 2 Din se dobe v Prosvetni zvezi. Prijatelji vseslovanskega gibanja vljudno vabljeni.

© Vstopnice za jutrišnjo dijaško predstavo »Julija Cezarja« se dobe v predprodaji danes popoldne od 3 do 5 in jutri popoldne od 10 do pol 1 pri dnevni blagajni v opernem gledališču.

© Gledališka predstava v Rokodelskem domu. Da ustreže vsem onim, ki niso dobili prostora pri prvi uprizoritvi igre »Ševilke gospe Rožmarinke« povodom Vrančičevega jubileja in da ima priliko tudi še drugo občinstvo videti vzorno podano igro, bo Kat. društvo rokodelskih pomočnikov ponovilo predstavo v nedeljo 25. marca ob pol 8 zvečer. Cene bodo znižane.

© V nedeljo ob treh v Union k žrebanju stadionske loterije! Tudi še ni videl, kako se žrebanje vrši, se bo prepričal, da dobičke deli res samo sreča.

© Skandal v ljubljanski »Orjunici«. V »Slovenec« od 21. januarja 1928 smo pod gornjim

V veliki dvorani hotela
Uniona bo 25. marca ob
3 popoldne:

Žrebanje
stadionske loterije

Sveta življenje in vrvenje

13 turistov zasutih

Avstrijo je zadela, kot smo včeraj kratko poročali, ena največjih turistovskih nesreč. Na gori Sonnblick se je zbralo 17 dunajskih smučarjev, članov društva »prijateljev narave«. Vseh 17 je zadela lavina in podsula pod seboj 13 življenj. Ostali štirje so se z največjo težavo privlekli v gorsko koč, kjer so kmalu popadali v nezvest.

Na lice mesta so bili takoj odposlani rešilni oddelki. Solnograško orožništvo, ki je s 35 močmi vadilo v bližini na tečaju, je z največjo naglico odpotovalo na kraj nesreče. Težave, s katerimi se je imelo boriti, so bile nepopisne. Vrh vsega jim je pihala v obraz ledena sapa. Obveščene so bile vse bližnje postaje. Vsi ponesrečenci so z Dunaja.

Nesreča se je pripetila v znožju Sonnblicka. Turiste je objel naenkrat silen vihar in jih zadržal, da niso mogli z mesta. Stisnjeni v kotičku so se posvetovali, kaj jim je storiti. Naenkrat je pridrvela iznad njih navzdol ogromna lavina in odnesla 13 smučarjev 500 m v globino. Da so se štirje sploh mogli rešiti, je vzrok v tem, ker so se nabajali na skrajnem robu lavine in so se končno izotali iz snega.

Gorski vodniki, ki so iskali ponesrečence, so opazili v globini 500 m zlomljene smuči in razbite kose turistovske opreme. Po peturnem brezplodnem trudu so nadaljnjo iskanje opustili.

Turisti so imeli ob odhodu najlepše vreme; le lahek sever je pihljal. Ze tekom dopoldneva pa se je vreme bliskovito spremenilo; pritisnil je jug. Pa tudi kraj sam na sebi ni brez nevarnosti. Kot poročajo nemški listi, so se celo poletni na tem mestu pripetile pri turistovskih izletih smrtne nesreče.

Resnica o katastrofi »Mafalde«

Strašna nesreča italijanskega parnika »Mafalde«, ko je utonilo nad 400 ljudi, je še vsej javnosti v spominu. Italijanski krogi so tedaj vse storili, da bi resnico potlačili ali vsaj olepšali, kajti ta resnica je za italijansko pomorstvo nad vse sramotna. Sedaj je v »Süddeutsche Sonntagspost« objavil edini Nemec, ki se je tedaj rešil — vseh ostalih 26 nemških potnikov je utonilo. V svojem poročilu ugotavlja sledeča dejstva:

Katastrofa je bila mnogo strašnejša, nego so poročala italijanska naznanila. Število žrtev je znašalo nad 400. Samo v medkrovju je bilo 940 oseb. Kapitan in prvi inženier sta brezlično brzojavila v Genovo, da ne moreta več nositi odgovornosti za morebitno nesrečo. Prejela sta odgovor: »Zaradi ugleda družbe brezpogojno vztrajati in voziti do Rio.« — »Mafalda« je bila edina ladja družbe, ki je bila pri neki tuji družbi za bajno vsoto zavarovana. »Lloyd« je bil kot nadzorstvena oblast »Mafaldo« že črtal iz svetovne plovbe kot nesposobno. Toda pod roko se je doseglo, da je smela še enkrat na pot v — smrt. »Mafalda« se je bila med vožnjo tako nagnila, da je kapitan parnika »Albena«, ki je priplul mimo, ponudil pomoč. A »Mafalda« je odklonila. Ko se je pokazalo, da je katastrofa neizbežna, je nastala na ladji strašna panika. O kaki organizirani reševalni akciji ni bilo nobenega govora. Prva dva rešilna čolna sta padla v morje, ker so se vrvi potrgale. V čolnu, v katerem se je rešil poročevalec, ni bilo pravo ne krmilo ne vesla. Dno je imelo polno špranj in je bil čoln kmalu poln vode. Ako bi bili rešilni čolni v dobrem stanju, bi se bili mogli rešiti vsi potniki, kajti »Mafalda« se je držala nad vodo še pet ur potem, ko je bil zlomil levi vijak. Potem se je postavila s sprednjim koncem navzdol čisto navpično in se sikajoč kakor razbeljen kamen polagoma potopila z nad 400 potniki. Radiotelegrafista, ki so ga italijanski listi slavili kot junaka, ker je do zadnjega vztrajal na svojem mestu, je bil kapitan zaklenil, da sploh ni mogel nikamor.

Francozi so izvršni davko-plačevalci

Pariški listi poročajo, da so letošnji davčni uspehi naravnost sijajni. Meseca januarja so presegali dohodki proračun za 190 milijonov, meseca februarja pa za 152 milijonov, skupaj znaša tedaj presežek za januar in februar 339,220.200 frankov.

Nov grški kabinet. Od leve na desno: Mihalokopoulos, Marfopoulos, Turkovasilis, Eksintaris in Volenzas.

Brezlični brzozav na vlakih

Na ameriških tovornih vlakih, ki štejejo večkrat do 125 voz, je službeno občevanje med vlakovodjem in zadnjim zaviračem zelo nezanesljivo in težavno. Zvižgi in svetlobna znamenja zavirača večkrat ne dosežejo. Sedaj so med lokomotivo in zaviračovo hišico uvedli s pomočjo anten brezlično brzozavljanje, ki izvrstno služi.

Na Češkoslovaškem se je zgodil gornji slučaj: Pes je iskal gospodarja, ki je bil privezan ob drevo in imel zamazana usta, ga našel in oprostil.

Dvojčke je rodila v vagonu

Neka 23 letna Marija Z. se je včeraj peljala iz Vorarlberga v Ried na Gornjem Avstrijskem, da bi tam porodila. Med vožnjo so jo naenkrat prijel porodni krči in je brez vsake pomoči porodila dečka. Na prvi postaji so mater z otrokom spravili v čakalniško sobo. Ko so pa ob odhodu vlaka pregledali prostor, kjer se je izvršil porod, so opazili še drugega otroka, katerega so izročili na drugi postaji, da ga neso materi nazaj.

Tudi ciganom je odklenkalo

Te dni so v Budimpešti zborovali ciganski godbeniki. Slika, ki so jo podali govorniki o položaju ciganskih godbenikov, je bila vse preje nego vesela. Novi čas je pač sovražnik vsake romantike in ljudje ne marajo več nobene druge godbe nego jazz. Tudi tujci, ki so včasih v vsaki deželi želeli spoznati njene posebnosti, zahtevajo danes tudi v Budimpešti, klasični domačiji ciganske muzike in Rigota, ki se je vanj zaljubila in z njim pobegnila prava pravcata princezinja, samo še jazz in saksofon. Kako krasne čase so imeli nekoč ciganski muzikanti na Ogrskem. Prešerni plemiči in plemkinje so jih obmetavali, če so jim godli po srcu, s stotki in če je teh zmanjkalo, pa s prstani in drugimi dragocenostmi. Danes se za cigansko godbo niti zlođi več ne zanima, brezposelnost in lakota sta hleč prej tako razvajenih ciganskih goslačev. »Pred cesarji in kralji smo igrali, a sedaj, kam smo prišli?« Tako je žalostno vzkliknil na zborovanju ciganski primas. Da, kam so prišli ne samo cigani, marveč tudi kralji in cesarji. Odklenkalo je vsem in treba bo — delati.

Srečna dedinja

8 letna Gloria Caruso, hčerka slovitega pokoj. pevca, je v Newyorku pravkar zmagała v pravdi, ki ji priznava iz očetove zapuščine letno rento v znesku 12.000 dolarjev.

V rokah okostnjaka

V nekem londonskem muzeju je med drugimi uslužbena ženska, ki ima nalogo, da dan za dnevom briše prah z več tisoč okostnjakov in črepih, ki so zbrani v muzeju. Ta žena se je svojega opravila polagoma tako navadila, da jo okostnjaki niti v sanjah več ne vznemirjajo. Vendar se ji je nedavno pripetilo, da se je mogla le s tujo pomočjo rešiti iz rok okostnjaka. Ko je kakor običajno brisala prah, je padla nekomu okostnjaku roka nizdol in se s svojimi prsti zapletla v lase uslužbenke. Žena je morala poklicati na pomoč druge uslužbenke, ki so jo oprostili iz nemillega objema. Vendar je ni bilo prav nič strah in je takoj nato nadaljevala svoje delo.

Pred oltarjem sva prisegla, da bova dočila veselje in žalost. Moja žena bole zobje in da ne trpi sama, mi igra — klavir.

mumijah ni sledi. Pač pa so stari Egipčani bolehalo za revmatizmom, kar je čudno, ker priporočajo danes zdravnik suho puščavsko podnebje kot edino zanesljivo sredstvo proti revmatizmu. Na mumiji nekega duhovnika iz Amonovega templja so jasno vidni znaki težke hrbtenične bolezni. Zelo pogosto se da na mumijah ugotoviti zvapnenje žil. Koža Ramzesa V., ki je živel približno pred 3300 leti, kaže znake koza in je verjetno, da je za to boleznijo umrl. Neka ženska mumija iz Nubije nosi vse znake vnetja slepiča. Tudi rak je bil že v tistih časih znana bolezen — da, celo ime so ji dali že stari, ki so se je zelo bali. Zanimivo pa je, da o gobavosti, ki jo sv. pismo najčesteje navaja, na mumijah ni sledi.

A'kohol in kniga

»V Sloveniji gre prav gotovo 10 odstotkov delavskih plač za pijačo in 3 odstotke za tobak.«

Tako piše nedeljski »Slovenec« (št. 66, str. 4). Številka je strašna. Če torej zasluži delavec na mesec 1000 Din, jih gre povprečno 100 za alkohol. Ali bo ta številka kolikor toliko točna? A ni morebiti pretirana?

Za nekatere kraje gotovo ni pretirana. Prav te dni je »Jutro« (št. 59) objavilo na podlagi uradnih podatkov, koliko alkohola se je popilo 1. 1927 v Trbovljah. Izpilo se je 180.000 l piva, 920.000 litrov vina (torej skoro milijon litrov!), 24.000 litrov žganja in 14.500 litrov špirita. Če se računa liter piva po 10 Din, vina po 12 Din, žganja po 30 Din in špirita po 50 Din, znaša to 14.285.000 Din. Pije se v vseh slojih, največ odpade seveda na delavstvo, ker ga je največ. »Okrog plačilnega dne je skoro v vsaki gostilni domača veselica in skoro vsaka druga hiša je gostilna ali vinotoč.«

Ne bomo se danes bavili z vprašanjem o vzrokih, ki rode take razmere. »Pravica« je pred kratkim o tem pisala. Mnogo so gotovo krive n. pr. stanovniške razmere; seveda so pa na drugi strani tudi »pivske razmere« deloma so krive, da se stanovniške razmere teže izboljšujejo. Ozreti se pa hočemo na neko stvar, ki je z ogromnim konsumom alkohola v zvezi: na dejstvo, kako razmeroma malo konsumirajo Trbovlje slovenskega tiska.

Seveda tozadevno ne moremo priti s tako podrobno statistiko kakor glede pijače, ker pač listi in knjižarne ne objavljajo števil. Koliko izvodov se kie prodaja. Izjemo dela Mohorjeve družba, ki je kolikor toliko zanesljivo merilo, koliko se v kakem kraju bere. Kajti Mohorjeva družba je bila skozi dolga desetletja pri nas edino podjetje svoje vrste, ki je preskrbovalo deset-tisoče s knjigo po tako nizki ceni, da so prišli ljudje do knjige skoro zastoni. Kamor ni prodajal v znatnem številu Mohorjeve knjige, tam je bil redkokdaj katerikoli slovenski tisk močnejše zastopani.

Kako je torej z Mohorjevo knjigo v Trbovljah? Številke, ki jih tu dobimo, so po svoji nizkosti prav tako presenečljive, kakor številke glede alkohola po svoji visokosti. L. 1926. so bile Trbovlje med 245 župnijami lavantinske škofije, ki izkazujejo Mohorjane na 224. mestu s svojimi 283. udi. Imele so 1.240% Mohorjanov, dočim je znašal tega leta povprečni odstotek za lavant. škofijo 3.410. Trbovlje so torej dosegle samo dobro tretjino povprečnega odstotka. Natančno na istem (224.) mestu so ostale tudi l. 1927. Mohorjanov je bilo sicer več: 283 ali 1.415%, a prav za toliko se je dvignil povprečni odstotek vse lavant. škofije, ki je znašal l. 1927. že 3.586. Če bi bilo izdalo l. 1927. prebivalstvo v Trbovljah za Mohorjevo knjigo samo 1 odstotek tega, kar je izdalo za alkohol, bi bilo Mohorjanov 7142 ali 25krat toliko, nego jih je bilo v resnici.

Tudi knjiga je — zabava in ! t taka nasprotnica prekomerni zabavi v gostilni. Iskreno bi želeli, da bi si te zabave privoščilo tudi prebivalstvo v Trbovljah v mnogo večji meri. Te dni potekajo zadnji dnevi za naročanje Mohorjevih knjig; s koncem marca mora biti zbiranje zaključeno. Naj bi rekel te dni marsikdo: »Danes bom pa dal namesto za liter vina — za Mohorjeve knjige! Te so boljši kup!«

Reven bajtar, ki preživi številno družino večinoma z dninami, je rekel te dni, ko je plačal naročnino za tednik v hiši in za Mohorjevo družbo: »Ze zato moram malo poskrbeti za branje v hiši, da imajo otroci doma s tem svoje veselje in jim v prostem času manj gredo druge stvari po glavi.« Da, vsakemu se to, kar izda za dobro knjigo, povrne v tej ali oni obliki, pa naj bo kmet, delavec ali uradnik. Nesporno je, da ima širjenje knjige za posledico tudi omejitve alkoholizma. Kdor širi dober tisk, vrši lepo socialno delo. Rahel znak boljših časov bi bilo to, če bi mogli v Koledarju Moh. družbe za 1929 ugotoviti, da so se tudi Trbovlje premaknile s svoje razmeroma nizke številke!

Anekdote iz Bele hiše

Kakor znano, prireja predsednik Združenih držav v Beli hiši v Washingtonu večkrat službene sprejeme, pri katerih je do 3000 gostov. Vsakemu izmed gostov stisne predsednik roko — vsak pravi Američan smatra to za eno največjih odlik. Predsedniku Coolidgeu so se ob zadnjem takem sprejemu vneli sklepi desne roke v zapestju od prevelikega napora — toda kaj zato, Američani so pa le imeli svoj lepi večer v Beli hiši.

Prav ob tem sprejemu se je pripetilo nekemu evropskemu diplomatu, kakor pripovedujejo, sledeče: Predsednik Coolidge je začel s tem diplomatom pogovor in ga vprašal, kako se mu godi. Diplomata, ves srečen nad tem odlikovanjem, je odgovoril z zanosom: »Kako naj se mi godi nego dobro, ko se nahajam v žarkih Vašega solnca!«

Toda Coolidge je preveč moč velikega sloga, da bi ga mogli taki pokloni veseliti. Spretno se je izognil: »Da, da, upajmo, da bomo kmalu imeli zopet več solnca. Poleti tedaj, gospod poslanik, poletite!«

Diplomat je pa poročal svoji vladi, kako intimni so postali njegovi odnosi v Beli hiši.

Ameriški roparji

Iz Newyorka poročajo: 19. t. m. sta se oglašila pri hotelirju J. E. Hallu v Detroit dva možka, ki sta se predstavila kot detektiva. Izjavila sta, da je policija aretirala najboljšega Hallovega prijatelja, ki ga sedaj prosi, naj založi zanj varščino. Hotelir je odšel v spremstvu detektivov na policijo. Tako vsaj je menila Hallova žena.

Čez dve uri je nekdo pozvonil. Hotelirka je šla odpirat, toda bilo ni nobenega človeka, samo na pragu je našla lastnoročno pismo svojega moža, ki ji sporoča, da so ga odvedli in da ga bodo izpustili le proti 10.000 dolarjem odkupnine. Drugače mu prefi smrt.

Hotelirka je obvestila policijo, ki je bila takoj vsa na nogah, toda tekom prvih 48 ur se ji ni posrečilo izslediti roparjev, ne skrivališča, kjer imajo hotelirja.

To je v Detroitu tekom enega tedna že drugi slučaj, da so zločinci odvedli človeka in zahtevali zanj odkupnino.

Človeške bolezni v davni

Angleški zdravnik dr. Elloth Smith v Kairu je mnogo let proučeval mumije s stališča kirurgije in patologije ter doznal mnogo zanimivosti glede zdravniške spretnosti v starem Egiptu in pa glede bolezni, za katerimi so umirali ljudje v tistih davnih dobah.

Dr. Smith je doznal, da so bili Egipčani v kirurgiji zelo izvežbani in so razne poškodbe kosti spretno zdravili. Kamne v mehurju in jetrih je našel Smith v mumijah iz dobe 2000—5000 let pred Kristusom. O sifilisu na

Gospodarstvo

Dunajski vzorčni velesejem

Dr. I. Na Dunaju, 18. marca.

Danes so zaključili XIV. mednarodni vzorčni sejem. Za oko kaže ta sejem vedno enako lice, kajti vsa leta je v istih prostorih v treh ogromnih stavbah: »Messepalast«, Rotunda in novi dvor. Z ozirom na lego Dunaja v naši bližini in posebno zaradi naših tradicionalnih zvez s tem mestom je ta sejem za nas največjega pomena, in sicer ne toliko zastran nakupov, ki jih naši ljudje tam delajo, marveč veliko več zaradi najboljših šole, ki jo moremo tam dobiti. Vsak večer so nam po radiju povedali, kakšen je bil trgovski uspeh ta dan, in vselej je bila imenovana Jugoslavija med prav pridnimi nakupovalci.

»Messepalast« so ogromne stavbe zadaj za obema muzejema, kjer so bile cesarske konjarne in remize dvornih ekvipaž. Na srednjem dvorišču so pa postavljeni še trije veliki paviljoni. Tu so razstavljeni vzorci: igrače, sport, izdelki iz usnja, toaletne potrebščine, domača in umetna obrt, papirnat izdelki, keramika, steklo, lesna obrt in pohištvo itd. — Letos je bil tu tudi poseben rumunski oddelek, kjer so Rumuni pokazali vse svoje bogastvo in tudi — uboštvo, n. pr. primitivni početki železne industrije. Lepo pa je bila zastopana domača obrt. — Lani je bila tu poljska razstava, prej že češka in ogrska. Kdaj pride Jugoslavija na vrsto? Upamo, da bo prihodnje leto že moglo, kajti nekaj pametnega se pripravljajo, — o čemer bom poročal, ko bo stvar dozorela.

V novem dvoru je vse pritrilje odmerjeno edino za čevlje. Kolosalna je ta razstava, ki dokazuje ogromno razvitost te industrije. — Mezanin in veličastno prvo nadstropje pa je odkazano tikanam in njenim izdelkom, konfekciji in luksuznemu blagu sploh. V oddelku za kožuhovine sta dva naša odlična krznarja na Dunaju: Hrvat Fran Rogina v Liechtensteinstrasse in Srb Nikola Jovanović v Piaristengasse. Oba naša krznarja sta na višini te obrti in se lepo razvijata. Njiju izdelki so prvovrstni in kdorkoli kaj rabi, se more brez skrbi njima zaupati.

Rotunda pa je namenjena industriji, veliki in mali. Poleg ogromne Rotunde same je še v zapadnem ozemlju zunaj celo mestec paviljonov, ki jih je nad 150. — V Rotundi pada v oko, da je na tem sejmu radio slabo zastopano, ker ta ima bolj jesen na svojem programu, dočim je ogromno zastopano avtomobilstvo, ki ga na jesenskem sejmu ni. V radiofoniji se odlikujejo aparati in sestavni deli našega rojaka inž. Sliškovića, čega Poly: et je zašel že v vse dele sveta in ga tovarna sploh ne more dovolj izdelati. — Od avtomobilov pa nam je radio že v pelek povedal, da so jih prodali nad 500, a dva glavna dneva sta še v rezervi. Letošnja senzaracija so bili ogromni avtobusi za večje družbe in daljne vožnje. Videl sem več avtobusov s 34 sedeži, eden za sedeže in stanje celo za 60 oseb. Vozovi so široki kakor železniški, s štirimi sedeži v eni vrsti in po sredi je še hodnik. Ena sama tovarna je dobila naročil za osem takih voz. — Zunaj sta dva ruska paviljona, ki kažeta samo rusko bogastvo v sirovinah, v zemeljskih pridelkih, v rudah itd. Rusi so praktični ljudje in delajo ogromne kupčije.

Nima pomena, da bi dalje naštevati, kaj se vse tu more videti. Rečem le toliko: To je najboljša šola za naše ljudi. Kdor naših industrijalcev, obrtnikov itd. si dobro ogleda dunajski sejem, dobi sliko, kako je pri nas vse šele v povojih, kako velika revščina je pri nas prav za prav, a koliko je še hvala našemu polju za daljnji razvoj in napredek. Marsikdo bi tu videl, kako mu je izboljšati svojo industrijo in jo razširiti na ta ali oni izdelek, da mu bo podjetje bolj neslo. Ker je večina naše industrije itak dete avstrijske, je naravno, da je daljnji razvoj tukajšnje industrije za naše ljudi najboljša šola. Zato ni mogoče dovolj priporočati, da naši industrijalci leto za letom natančno pregledajo stanje in napredek avstrijske industrije. Ker je Dunaj tako blizu, je pot semkaj lahka in se stroški izplačajo.

HRVATSKO-SLAVONSKA ZEMALJSKA HIPOTEKARNA BANKA

Letošnji redni občni zbor, ki se je vršil dne 18. marca t. l., je po dovršeni fuziji s Hrvatsko eskomptno banko privrkal zedinil delničarje obeh zavodov na skupnem sestanku.

Poročilo ravnateljstva, predloženo običnemu zboru, naglašava predvsem fuzijo s Hrvatsko eskomptno banko v Zagrebu, ki je provedena na podlagi sklepa izrednega občnega zbora z dne 17. februarja 1928, tako da je dejansko zedinjenje poslovanja obeh zavodov sedaj že popolnoma izvršeno.

Računski zaključek, ki obsega poslovanje Hrvatsko-slavonske zemeljske hipotekarne banke za leto 1927., pred fuzijo, izkazuje za preteklo leto čisti dobiček 10.241.223 Din 67 par, pri delniški glavnici 60.000.000 Din. Sklenjeno je, da se iz tega čistega dobička izplača letošnja dividenda z 6 Din, to je 12% na vsako delnico; nadalje je dodeljeno rezervnemu zakladu 667.204 Din 93 par ter pokojninskemu zakladu uradništva in uslužbenstva 500 tisoč Din. Sedaj, po provedeni fuziji, znaša delniška glavnica 116.000.000 Din in izkazane rezerve 41.367.204 Din 93 par. Kuponi delnic za leto 1927. se vnovčujejo od 20. t. m. dalje pri blagajni zavoda v Zagrebu in pri vseh podružnicah.

Občni zbor je sklenil izpremembo imena zavoda ter se bo banka in njene podružnice od sedaj naprej nazivale: Jugoslavenska eskomptna in hipotekarna banka, delniška družba.

Jugoslavenska eskomptna in hipotekarna banka d. d. bo vodila svoje posle pod sedanjo upravo toda za naprej v sedanjih prostorih v Zagrebu. Zrinski trg 7 in Illica 2, ter v podružnicah: Beograd, Dubrovnik, Maribor, Osijek, Petrinja, Subotica, Sušak, Vinkovci in ekspozituri v Senti.

Na seji ravnateljstva je bilo zaključeno konstituiranje ravnateljstva tako, da je ostalo mesto predsednika za sedaj nezasedeno, za podpredsednika pa so bili izvoljeni gg.: Dr. Edo Lukinić, minister n. r., dr. Stanko Šverljuga, predsednik zagrebske borze, Viktor E. Freeman, bankir v Londonu in Rudolf Steiner, glavni ravnatelj »Allgemeine Österreichische Boden-Credit-Anstalt« na Dunaju.

BILANCE IN POSLOVNA POROČILA

Spodnjeletajerska ljudska posojilnica, r. z. z o. z., Maribor. Iz bilance za 1927 posnemamo, da so lani vloge narastle od 38,8 na 45,2 milij. Din. Posojila so narastla od 16,5 na 36 milij. Din, naložbe pri drugih zavodih so se zmanjšale od 14,2 na 6,7 milij. Din, kar kaže, da je zadruga presežke plasirala v prvi vrsti direktno, ne pa potom bank. Bruto dobiček se je povečal od 2,4 na 3,8 milij. Din, kakor tudi čisti: čisti dobiček znaša 65.549 Din napram 60.275 Din za 1926. Koncem 1927 je bilo deležev za 3513 Din, rezerv pa 402.963 Din.

Združene opekarne, d. d. v Ljubljani. V letu 1927 se je stavna sezija začela šele v drugi polovici. Produkcija zidakov je lani znašala 2,98 milj. 1926 3,16), strešnikov 1,83 (1,74) in žlebakov 0,05 (0,03) milj. kom. Zaloge so bile koncem 1927 manjše kakor 1926 zlasti pri strešnikih. Lani je bilo izvršenih več investicij. Z odobreno valorizacijo je bil dosežen znesek 3,38 milj. Din, kar se porabi za rezerve, ki znašajo nad 4 milj. Din. Čisti dobiček za 1927 znaša 183.208 Din (za 1926 114.795 Din) pri skoro neizpremenjenem bruto donosu 1,4 milj. Din. Dividenda za 1927, ki se začne izplačevati s 1. aprilom 1928, znaša 15% napram 10% za 1926.

* * *

Državne finance v decembru 1927. Dohodki so znašali 907 (decembra 1926 1042,9) milj. Din, izdatki pa 987,6 (dec. 1926 863) milj. Din. V 8 mesecih 1927-28 so znašali dohodki 7860,2 (proračun za to dobo 8.608,2, 1926-27 8.889,7) milj. Din, izdatki pa 7.481,3 (proračun 8.608,2, 1926-27 7860,2 milj. Din).

Hmeljarsko društvo za Slovenijo sklicuje za nedeljo 25. t. m. ob 8.30 svoj redni občni zbor v gostilni Roblek v Zalcu.

Konkurs je razglašen o imovini Blaža Ertla, delovodje na Viču; prvi zbor upnikov 5. aprila, prijaviti do 1. maja. Ugotovitveni narok 19. maja.

Prva živinorejska zadruga v Srbiji. Pred nedavnim je bila v Arangelovcu osnovana prva srbska živinorejska zadruga.

Borza

22. marca 1928.

DENAR.

Današnji devizni kurzi so bili večinoma neizpremenjeni: le Dunaj in Berlin sta se uvrstila, Trst pa je popustil na 300. Promet je bil prav živahen, zlasti v devizah Dunaj in Praga. Privatno blago je bilo edino v devizi Trst.

Devizni tečaj na ljubljanski borzi

22. marca 1928.

	povpraš.	pon.	srednji	sr. 21. III.
Amsterdam	—	2299—	—	2289.—
Berlin	1358,25	1361,25	1359,75	1359,60
Budimpešta	—	99—35	—	—
Curij	1093,50	1096,50	1095—	1095—
Dunaj	798,76	801,76	800—6	800—
London	277,14	277,94	277,54	277,54
New York	—	56—86	—	56—6
Pariz	—	223—81	—	—
Praga	168,15	168,95	168,55	168,55
Trst	299—	301—	300—	300,27

Zagreb. Amsterdam 2286—2292, Berlin 1258,25—1361,25, Curij 1093,50—1096,50, Dunaj 798,86—801,86, London 277,14—277,94, New York 56,76—56,86, Pariz 222,81—224,81, Praga 168,15—168,95, Trst 299,15—301,15.

Belgrad. Amsterdam 2286—2292, Berlin 1358,25—1361,25, Budimpešta 998,8—994,8, Curij 1093,50—1096,50, Dunaj 798,76—801,76, London 277,14—277,94, New York 56,76—56,86, Pariz 222,81—224,81, Praga 168,15—168,95, Trst 298,96—300,96.

Curij. Belgrad 9,135, Berlin 124,135, Budimpešta 90,70, Bukarest 3,2175, Dunaj 73,04, London 25,38875, New York 519,10, Pariz 20,435, Praga 15,385, Trst 27,43, Sofija 3,75, Varšava 58,30, Madrid 87,03.

Dunaj. Devize: Belgrad 12,5025, Kodanj 190,50, London 34,69, Milan 37,53, New York 710,60, Pariz 27,975, Varšava 79,69. — Valute: dolarji 709,60, angleški funt 34,66, lira 37,60, dinar 12,44.

Praga. Devize: Lira 178,25, Belgrad 59,35, Pariz 132,75, London 164,60, New York 33,745.

Dinar: New York 176, Berlin 7,36, London 277,50.

VREDNOSTNI PAPIRJI

Padanje vojne škode se nadaljuje. Spekulacija hoče realizirati svoje kurzne dobičke in pritiska tako na kurz. Zanimanja je pa malo. Med industrijskimi papirji tendira slabše Trboveljska radi oslabitve na Dunaju.

Ljubljana. 7% invest. posoj. 86 den., agrari 57,50 den., Celjska 164 den., Ljublj. kreditna 135 den., Praštediona 802,50 den., Kred. zavod 155 den., Strojne 70 zaklj., Vevče 135 den., Ruše 265 —280, Stavbna 56 den., Sešir 125 den.

Zagreb. 7% invest. posoj. 87, agrari 57,50—58, vojna odškodnina 432—434, april 437, dec. 467, Hipo 59 den., Jugo 96,25, Praštediona 300, Ljublj. kreditna 135, Drava 530 den., Slavonija 13 —14, Trbovlje 465, Vevče 140—145.

Belgrad. Narodna banka 6200 (5), vojna odškodnina 432, 429, 431 (2500), ult. marec 413, 441 (1000), ult. april 437,50 (2500), ult. maj 440 (400), ult. junij 447,50 (300), 7% invest. posoj. 87,50 (6700), agrari 56,50.

Dunaj. Podon.-savska-jadran. 80,85, Živno 112,75, Hipo 8, Alpine 41,60, Leykam 10,65, Trbovlje 62,40, Ruše 34, 50, Slavex 14, Slavonija 1,50.

BLAGO.

Ljubljana. Les: hrastovi frizi 27 mm od 25—60 cm dolgi, 4—7 cm šir. Iko vag. meja 3 vag. po 1050, deske smrek-ješka 24 mm monte Iko vag. nakl. post. 2 vag. po 455; zaklj. 5 vag. Tendence neizpremenjena.

Dež. pridelki (vse samo ponudbe; slov. post., plač. 30 dni, dobava prompt): pšenica 78-79 kg 2% baška 387,50—390, slav. 382,50—395, oves baški zdrav rešetan 300, moka 0 vag. bl. plač. po prejemu 530—535, ajda zdrava rešetana 295, koruza nova časa primerno suha kval. gar. za marec 295—297,50, april 300—302,50, maj 305—307,50; činkvintin časa primerno suh zdrav 305 —307,50; zaklj. —; tendence čvrsta.

Novi Sad. Pšenica bč. 340—345, ječmen bč. 295—305, oves 250—255, koruza bč. stara 262,50, nova 252—257,50, marec-april 260—265, april-maj 262,50—268, bela 257,50—262,50, ban. 250—255, srem. 262,50—267, marec-april 260—265, april-maj 262,50—268, moka: 0 in gg 467,50—477,50, št. 2 447,50—457,50, št. 5 427,50—437,50, št. 6 370—380, št. 7 305—315, št. 8 220—230, otrobi: bč. 207,50 do 217,50, srem. 207,50—212,50. Promet: 19 vag. pšenice, 60 vag. koruze, 4 vag. moke.

Budimpešta. (Termiska borza). 22. marca. Tendence oslabela. Pšenica: marec 32,20, zaklj. —, maj 33,54, 33,62, zaklj. 33,60—33,62, okt. 30,70, 30,62, zaklj. 30,62—30,64; rž: marec 31,98, 32,06, zaklj. 32—32,04, maj 31,76, zaklj. 31,70—31,72, okt. 26,44, 26,32, zaklj. 26,34—26,36; koruza: maj 27,84, 27,96, zaklj. 27,86—27,90, julij 28,70, 28,50, zaklj. 28,50—28,54.

Za duha in srce

Kakšen bodi katoliški list

O tej stvari se razvija debata dalje. Oglasil se je znani katoliški kulturni delavec Friedrich Muckermann S. J. v berlinski »Germaniji«. On pravi:

Res, da se časopisje amerikanizuje ter da je za tem veliko nezdrugega gona po senzaciji, ni pa vse nezdruvo. Po M.-ovem mnenju večina čitateljev ne najde več nobene privlačnosti v »političnem obratu strank«, politika je sploh ne zanima več, zato je časnik začel obračati svojo pozornost na vsakdanje življenje, tako da sedaj kuhar, portir, izvozeček in sobarica radi posegajo po listu. Res, da se je tega polastil kapitalizem, da iz tega zadovoljevanja razvednosti izvleče čim več profita, toda to dejstvo ne more zakriti drugega, da se ima namreč moderni tisk zahvaliti za svoj velikanski dvig depolitizaciji. Čisto strankarski listi nazadujejo, socialistični tisk posebno propada, ljudje se bolj zanimajo za zmagovalca na Stadionu kakor pa za kakšnega parlamentarnega gromovnika ali dolgočasnega govornika.

Kar se tiče katoliškega tiska, ne smemo odklanjati izvestnega prilagodenja na potrebe in želje časa. M. meni, da so politični članki katoliških listov preveč intelektualistični, da svoje katoliške nazore podajamo preveč teoretično. Načela se morajo poudarjati, vprašanje je le, kako se podajajo! Bodočnost katoliškega tiska je odvisna od tega, kakšne vrste so ljudje, ki mu dajo pečat.

Vzemimo, pravi M., n. pr. znani proces zoper Krantza. Ne poročati, bi bilo zelo napačno. Ravnotako bi ne bilo prav kaj zakrivati, zamolčati in se mimo stvari plaziti. Ne! Treba povedati celo bistvo stvari, ne se izgubiti v postranskostih po primeru senzacijskega tiska, pač pa psihologično, moralno in časovno-simbolično plat izčrpano podati. Tako resnično poročilo bi nadomestilo cele tucate uvodnikov. »V stvareh in na stvareh, ki v njih kroži kri realnosti, naj se življenje našega časa opazuje in predstavlja od živih ljudi.« Potem bi se videlo, pravi M., kako more ravno katoliški časnikar take stvari v njihovih globinah in pomenu bolj zajeti nego nekatoliški, ki vse gleda le relativno.

Glavni poudarek, kakor vidimo, polaga M. na osebno kvaliteto katoliškega časnikarja, njegovo svetovnonazorno globokost in širokost duševnega obzora.

—o—

Kriza sodobnega prava

V marčni št. »Hochlanda« je objavila Mila Radaković (Hrvatica ali Srbkinja?) aktualen članek, v katerem načelno razpravlja o krizi sodobnega prava, raziskujoč vzroke negotovosti in labilnosti našega pravnega čustvovanja in življenja. Naše pravno čustvovanje se je obrnilo od dejanja na storilca. Namesto dejanja stoji storilec v ospredju opazovanja. To se pravi, da se je težiče pravnih temeljev iz etičnega območja premaknilo v psihološko. Po poti kazenskega in psihološkega razlajevanja je izgubilo pravosodstvo svoj metafizični pomen. Danes se nahajamo v krizi etične utemeljitve, dočim je bil nekdanji življenjski red zasidran, bodisi kot v vseh religijah, v volji večnega Boga, bodisi, kot pri Kantu in Fichteju, v nadvsemen kraljestvu etičnih vrednot. Njihova prekršitev je pomenila zato tudi več kot poedini slučaj. Pri tem ni šlo za socialno zadevo, marveč za svetovni red, katerega izraz je bil zakon. Danes na smo izgubili to izhodišče absolutnega kot conditio sine qua non sodstva. Kot edini opravičevalni razlog nam je ostalo samo še zavarovanje družbe. S tem pa je kazensko pravo oropano svojega etičnega jedra in potisnjeno na stopnjo policijskih varnostnih odredb. Metafizično se izpodrinja na korist socialnega življenja. Ta pot vodi v nič. Toda na kakšen način in s katerim orozjem more posameznik vendarle poseči v razvoj in ga zaobrtniti? Pisateljica odgovarja: »Ze spoznanje položaja samo pomeni korak naprej in morda najodločilnejši. Drugič moramo biti notranje odločeni, da nezbežno sledimo svojemu prirojenemu pravnemu čutu. Prisluhnimo tiho vase in spoznalni bomo, da meja med človekom in sočlovekom, med človekom in stvarstvom ni bila od nekdanj, da jaz živi tudi v ti, in da spada zato čut za pravico in krivico ter pravičnost k pregledobko zasidranemu, k dedščini naše duše. Sleherna možnost etike in miselnosti obhutenje kazni korenini v nezavedni vednosti za ta vse življenje prešinjajoč zakon občestva. So tedaj pota k uporabi zmotno usmerjenemu časovnemu toku, treba jih je samo iti vedno in povsod.

—o—

Belgrajsko pismo

Domači gledališki program.

Ostre obožbe in kritike so padale zadnji čas od vseh strani na gledališko upravo. Posebno dnevnikli so se odlikovali. In vse radi vpljave domačega, klasičnega, narodnega programa.

Nekaka manjina naših gledališč danes je, da gredo samo za tujimi, novimi deli (kar je do gotove mere prav), a na domače novitete pozabljajo, preveč pozabljajo. Da bi se pa kdo spomnil starejših in jih izvelel iz zaprašenih arhivov, tega pa sploh ne, to bi bil greh, velik greh zoper okus mestnih gledaliških obiskovalcev. Starejša domača dela, pravijo, so le za podeželske, diletantske odre, za preprostejše, z manjšim zadovoljenjem gledavce. Velikomestna publika bi ne prenesla tega.

Da, vsi bi gotovo ne bili zadovoljni; posebno oni ne, ki v gledališču iščejo samo zabave, smehe. Pustili bi ga in se preselili v kina (kar je velika večina že napravila).

Dolžnost gledališča pa je, da daje umetnost za vse, ki imajo smisla zanj, torej za narod kakor za meščane. To zato, ker je gledališče centralna matica in vrh odrske umetnosti dotičnega naroda. Da pa opraviči ta naslov, mora uvajati samo ona dela, ki imajo nesumljivo umetniško vrednost. In med temi so tudi starejša, že pozabljena, iz domačih tal vzrasla.

Kritiki so uspeli. V petek je bila repriza velike byronske romantične tragedije Jakšičeve: Stanoje Glavač, ki po dejanju sega med prvi in drugi »ustanek«. Vodilni junak je sentimentalni, preveč romantično nabasan, dvostransko razvit (mehek v ljubezni, trd, ker je hajduk). Posebno ugaja izredna lirčnost, ki je ponekod celo močnejša, ko v Jakšičevih pesmih.

Srbi imajo narodno, nekako klasično dramo, mnogo bolj razvito ko mi Slovenci. Nekaj dramatikov je dalo dela precejšnje umetniške vrednosti, tako Sterija Popovića, Djura Jakšić (Jelisaveta, Stanoje Glavač), Kostić in Dragutin Ilić (Jakvinta), ki ga je ostri Skerlić skoraj onemogočil. P.

Knjige in revije

Družba Sv. Mohora za Istro je izdala za leto 1928. zopet 4 leve knjige. Koledar ima zelo pestro vsebino, celih 67 sestavkov! Razun praktičnih stva-

ri in leposlovja vsebuje opis življenja znamenitega istrskega kulturnega delavca iz 16. stoletja, o Glavinčiča. — Ivan Pavič je napisal Božo objavo, ljudski katekizem z zgodbinami sv. pisma. — Veterinarska čitanka je zelo praktično pisana, končno so izdali še kratko ljudsko povest Istrana Vladimira Nazora Boškarija. — Poverjenik za Jugoslavijo je g. Franjo Barbalit, Sušak, kuća Ružić 8, II.

Danilo Gorinšek: Pisan svet, pesmi za mladino. Izšla je druga zbirka mladinskih pesmi Danila Gorinška. Naslovno stran je narisal akad. slikar M. Modic. Naroča se pri pesniku, Celje, Kersnikova ulica 5.

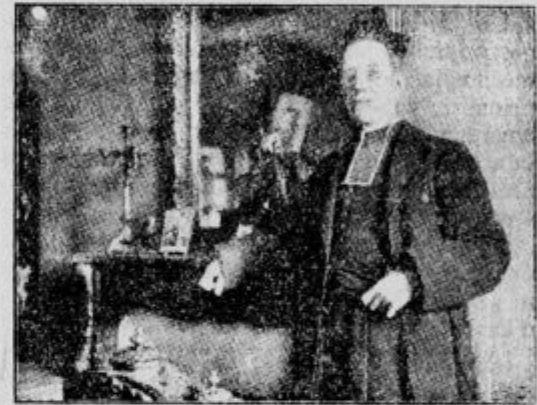
Zgodovina Bolgarije. Izšel je 3. zvezek bolgarske zgodovine, ki jo izdaja Nikola Stanev, pod naslovom: »Bolgarija pod jarm, vzraždane i osvobodjenje« (Sofia, 1928, 472 str.) Novi zvezek obsega periodo 1393—1878, dočim sta prejšnja dva obsegala razdobje 1878—1920.

Vestnik inostranjoj literatury (Casopis za inozemsko literaturo) je prišel z novim letom izdajati moskovski internacionalni urad za revolucijsko literaturo. Dosedaj je izšlo dvoje števil, v katerih so med drugimi zastopani Sinclair Lewis (roman »Preprosti«, P. Istrati (roman »Mihael«, H. Barbuss, J. Becher, J. Galsworthy. Uvodni članek v 1. števil, je napisal A. Lunačarski.

Antologija modernih nemških pripovednikov v 42 zvezkih je pred kratkim izšla v založbi Schlüter v Lipskem, kot cenena, a okusno opremljena ljudska izdaja. V njej so zastopani vsi pomembni nemški sodobni pisatelji, začeni s Thomasom in Heinrichom Mannom, z obsejnimi reprezentativnimi odlomki. Antologija bo služila kot dober pripomoček vsakemu, ki se hoče poučiti o stanju in smeri nemške sodobne um. proze.

Abbé Lemire

7. marca je umrl v Hazebrouku v severni Franciji 75 let stari abbé Lemire. Leta 1893. ga je

poslalo njegovo mestec kot poslanca v parlament, kojega član je ostal do konca. Bil je edini duhovnik v francoskem parlamentu. Bil je zaporedno član raznih strank, nazadnje pa je pripadal republikanski zvezi. Ko so bile na vrsti proticerkvene postavbe, je šel v svojem kompromisnem stališču, da bi stališče svobodomiselnosti večine in Cerkve medseboj soglasil, predalec, radi česar mu je škof prepovedal zopetno kandidaturu in ker ni ubogal, ga suspendiral. Ker pa je v ostalem ostal dober katolik in razvil zlasti plovodivo socialno delavnost, ga je sv. Oče v začetku vojne cerkvene kazni oprostil. Ustanovil je l. 1893. francosko ligo za delavske domove in se zavzemal za zemljiško reformo in svrho razparceliranja zemlje za delavske družine, zlasti pa se je med vojno izkazal kot pravi socialni apostol. Parlament je njegov spomin počastil na izreden način.

Nova Muzika

(Dvomesecnik za vokalno in instrumentalno glasbo. Letnik I. št. 1. Ureja Emil Adamić, izdaja in zalaga Glasbena Matica v Ljubljani).

Za vojne je marsikatera revija morala prenehati izhajati in tudi edini naš organ za instrumentalno glasbo, dr. Krekovi »Novi Akordi« so morali utihniti, le »Cerkveni Glasbenik« je ostal vseskozi. Po vojni smo dobili še »Zbore« in »Pevca«, toda »Novih Akordov« ni bilo več mogoče spraviti na noge in tako nismo imeli nobenega ognjišča instrumentalne literature. Takšna revija ima velik vpliv na produkcijo; samozaložba je danes težka reč in čemu potem pisati instrumentalno muziko, če je nima kdo izdati? Skladatelji so se bili torej vrgli na zborovske stvari, medtem pa je instrumentalna glasba izredno redko tekla. No, temu je bilo treba od pomoči in Matici in g. Adamiću se je sedaj končno le posrečilo izdati prvo številko »Nove Muzike«, ki je baš razposlana. Treba, da jo z veseljem pozdravimo in močno podpremo, zakaj velike in važne naloge ima, med drugim dvigniti našo klavirsko in violinski produkcijo, o kateri pravijo, da je nič nimamo.

Naslovno stran je dekorativno opremil v račem in črnem na belem grafiki Justin. Figuralna knjiž. na dekoracija danes ni kdovekaj na mestu; bolje bi bil stvar rešil kateri arhitekt, ki se s tem peča.

Adamić je delo prijel s prave strani v roke. Romantičnim Akordom, pravi v uvodu, naj sledi realna, sodobna nova muzika in v glasbeni prilogi je zbral in prikazal predstavnike te nove muzike: Skerjanc, Bravničar, Kogoj, Osterc, Logar. To je načelen program. Prav tako!

Skerjančeva »Jesenski dan« za srednji sopran ali tenor s klavirjem je že iz leta 1922. Kaže se uprav romantično melodiko napetih lokov in impresionistično harmoniko iz časov Skerjančevih talentiranih začetkov. Akordični tema v spremljavi se petkrat prikaže, še dosti smiselno členi gradbo skladbe in se spominu in čutu jako vtisne. »Nova Muzika«, če gre »N. M.« za protimpresionizem, to sicer ni baš, vendar je skladba sicer zaslužila objavo.

Bravničarjeva »Skozi gozd je šel« za srednji sopran (tenor) s klavirjem kaže bolj k orkestraciji kakor h klavirski obdelavi nagnjen stil, v ostalem je (takt 4/4 je stavec pozabil!) obdelava glasbenega teslesa atonalna, močno akordična. Parkrat zavneni iz skladbe se mesto, ki je samo radi interesantne harmonike tu, vendar je B. svoji impresionistični fugi že odolel in hoče večinoma biti »sužen teksta« od besede do besede, čigar smisel mu narekuje gradbo in gibanje kakor so to delali »ekspresionisti«. Upam, da ne bo ostal sprito drugačnega okusa današnjega časa dolgo pri tej razbiti akordiki in muzikalno na sebi nezaključeni kompozicijski formi, ampak bo zastremel k novejšim